

კაჟა ეტჳისელო

კოლხური
ფსალმუნები

100-ტომეული

გამომცემლობა „ანკვარსალი“
თბილისი 2020

საქართველოს მწერალთა, მეცნიერთა და
სახობალო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია
„ძალღება-საქართველო“

საქართველოს ეროვნული აკადემია

ჰაჰა ეჭრისული

კოლხური ფსალმუნები

თხზულებათა კრებული
100 ტომად

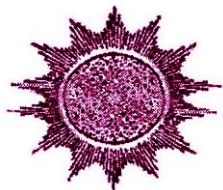
2020

საქართველოს მწიბრალთა, მცენიერთა და
საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია
„ძალღება-საქართველო“

საქართველოს ეროვნული აკადემია

ჰაჰა ეჭრისული

კოლხ ური ფსალმუნები

ტომი 68

2020

მთ. რედაქტორი

ტრიზონ ხუხუა

ფილოლოგიის მეცნიერებათა
დოქტორი, საქართველოს
მწერალთა, მეცნიერთა და
საზოგადო მოღვაწეთა აკადემია
„ქალდეა-საქართველო“-ს
აკადემიკოსი

© ვაჟა ეგრისელი, 2020

გამომცემლობა „**უნივერსალი**“, 2020

თბილისი, 0186, ა. პოლიბოვსკაიას №4, ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal505@ymail.com; gamomcemlobauniversal@gmail.com

ISBN 978-9941-26-572-3 (ყველა ტომისთვის)

ISBN 978-9941-26-875-5 (68 ტომი)

* * *

ვაჟა ებრისელი დაიბადა ხობის რაიონის სოფელ ხორბაში. ბანათლებით იურისტი და ინჟინერია. 1983 წელს დაამთავრა მოსკოვის მაქსიმ გორკის სახელობის მსოფლიო ლიტერატურის ინსტიტუტი. ორმოცამდე წიგნის ავტორია. თარგმნილი და ცალკე წიგნებად აქვს გამოცემული საზღვარგარეთის ქვეყნების ორმოცდაათამდე ახალგაზრდა პოეტის ღმერთის მცირე ანთოლოგია – „ოქროს მტვერანი“, აღმსანდრა სმირნოვა-კოზლოვას მონობრაფია – „ბრიუსოველი – ალიო მაშაშვილი“, ფილოზოფ ტიუტჩევის ღმერთი და სხვა.

1993 წელს გამოვიდა პოეტის ათასგვერდიანი, ორი ათასამდე ღმერთის მომცველი ერთტომეული – „იმჟნ ნათელი“ ხოლო 2002 წელს საქართველოს რესპუბლიკის გამომცემლობა „მოლოდინმა“ გამოსცა ვაჟა ებრისელის „კოლხური უსალმუნაბი“-ს ხუთტომეულის ათასზე მეტ გვერდიანი პირველი ტომი, რომელშიც ორიათასზე მეტი პოეტური ძეგლია იყო დაბეჭდილი. 2006, 2007, 2008 წლებში გამოვიდა პოეტის მეორე, მესამე, მეოთხე ათას-ათას გვერდიანი ტომეულები, ხოლო 2011 წელს დაიბეჭდა პოეტის მესამე, 1575 გვერდიანი ტომი, რომელშიც 2500-ზე მეტი ღმერთი დასტამბული.

ვაჟა ებრისელის შემოქმედებაზე ორმოცამდე მონობრაფიაა დაწერილი და ცალკე წიგნებად გამოცემული.

ვაჟა ებრისელი საქართველოს და მსოფლიოს რამდენიმე მცნებებებთან აკადემიის ნამდვილი წევრია... 2016 წლიდან საქართველოს მწერალთა, მცნებერთა და საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია „ქალღმარ-საქართველო“-მ და საქართველოს ეროვნულმა აკადემიამ დაიწესა ქართული პოეზიის რაინდის, საქართველოს მწერალთა კავშირის, ვაჟა-ფშაველასა და ბალაქტიონ ტაბიძის პრემიების დაწესების, ღირსების ორდენის კავალერის, ქართული კულტურის დეკანოს მფლობელისა და „დიოკურია 2005“-ის, მწვინდობის ოქროს პარსკვლავისა და მწვინდობის დროშის ორდენის მფლობელის, სახალხო პოეტის, საქართველოს მწერალთა მცნებერთა და საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია „ქალღმარ-საქართველო“-ს პრემიანდის, საქართველოს ეროვნული და ვაზისის საერო-სამცნებერო აკადემიის ვიცე-პრემიანდის,

ავსჯანმართის მმართველობა აკადემიის პრეზიდი-აკადემიკოსის, საქართველოს განათლებისა და საქართველოს ეროვნულ და სოციალურ ურთიერთობათა“ „კარპის“, „აიას“ აკადემიების ნამდვილი წევრის, ჩარბლის, ზუბიდიის, სობის, იყალთოს საპატიო მოქალაქის, ათას-ათას ხუთასზე მეტგვერდიანი ტომეულების „კოლხური უსალგუნების“ (ოცდაათიათასზე მეტი ლექსი) ავტორის – ვაჟა ებრისელის ახალი, რჩეული „კოლხური უსალგუნების“ ოცდაათტომეულის გამოცემა. გამომცემლობა „უნივერსალმა“ გამოსცა პრეზიდის ხუთასზე მეტგვერდიანი, უმაღლეს კოლიბრაფიულ დონეზე შესრულებული ტომეგი. 2019 წლის მიწურულს გამოვიდა „კოლხური უსალგუნები“-ს 100-ტომეულის პირველი ათი ტომი. დანარჩენმა 90 ტომმა (უკლებლივ) მისი სინათლე იხილა 2020 წელს. გამგადაბულია დასაბეჭდავ ვაჟა ებრისელის კლასიკური პოეზიის ანთოლოგიური, აბრეთვე, პრეზიდისაღმი მიძღვნილი ქართველი და უცხოელი პოეტების, მმართველისა და საჯოგადო მოღვაწეების (ათასაგვე ავტორი) წიგნების (მონოგრაფიების), სტატიების, წერილებისა და ლექსების ოცტომეული და სხვ.

2020 წლის 16 ოქტომბერს გაიმართა ფაზისის (კოლხეთის) საერთო-სამმართველო აკადემიის საერთო კრება, რომელმაც პრეზიდენტის ვაკანტურ ადგილზე ღია კენჭისყრით ერთხმად აირჩია ამავე აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტი, ცნობილი პოეტი, ქართული პოეზიის რაინდი, ქართული კულტურის დეკანი, „კოლხური უსალგუნების“ 100-ტომეულის ავტორი, იურიდიულ მმართველობა საპატიო დოქტორი, პროფესორი ვაჟა ებრისელი.

ბაზ. „საქართველოს რესპუბლიკა“,
2020 წლის 22 ოქტომბერი

ჰყავს მეუღლე – ბილდა სუხიშვილი (მწერალი) და ორი ვაჟიშვილი ზურაბი და დანი (ორივე იურისტი) და სამი შვილიშვილი – ვაჟა, ნატა და ლილი. იგი – მმცხრე შვილია (შვილი ძმა და ორი და).

კოეტის ასტრომეული „კონსიუმი კოეზია“

ვაჟა ებრისელის შესახებ დიდი ხნის წინაც ვწერდი: „რუს-თვალს აკაკის და ბალაკტიონს, ღმერთი არ მიუყენს რომ შეგა-ღარო. ბავხარ ზღვის დღვას და ნაზ სიონსაც, რომ აზანზარებს ჩუმად სამყაროს...“

ამჟამად, როცა კოეტის ზღაპრული კონსიუმი „უსაღმუნე-ბის“ ჯერ არნახული, ჯერ არ ბაბუნელი, ხუთასზე, ათასზე, ათას ხუთასზე მიტბვერდინანი „ბაჯალო“, ოქროს ყდაში ჩასმული, ოცდაათტომეული წავიკითხე, ჩემი ძველი აზრი რადიკალურად უარყვავი და... დღეს ძველის ბასაბუნად ხმამაღლა ვაცხადებ: ვა-ჟა ებრისელი არც რუსთაველს, არც აკაკის, არც ბალაკტიონს და... არც მსოფლიოს, არც ძველსა და არც თანამედროვე კოეტს არა ჰბავს...

ის პრისტორიული კოლხეთის „ქუტაია“, არმის ჭალაში მგბა-რი მუხაა, რომელზეც ოქროს საწმისი ეკიდა (რომელიც ბერძენმა კი არა, კელაზგმა იაზონმა მიღესთან ერთად რომ ბაიტაცა).

დიახ, კოლხეთის მითიური ხელწვივის, აიეტის ხელით დარ-გული, ის ურჩხულ მოღარაჟი მუხაა, რომლის ცადაწვიოდ ტო-ტეზზე, კოეტმა ოქროს საწმისის „ბონის“ მაგიერ თავისი „კოლ-ხური უსაღმუნების“ იბაგმიუვლომელი ასტრომეული ლაკიდა და ბაანცოცხლა, მიძინებული, ღავიწყების ნაცარმომილი, არა მარ-ტო კოლხეთის, არამედ იმდროინდელი სამყაროს ოცდაათთხემე-ტზე მებ საუკუნოვანი მითებით, ღებნდებითა და საოცრებე-ბით დახუნდული ისტორია, რაც კოემერსიდან მოყოლებული (ძვ. წ. აღ. VIII საუკუნე) არც ერთი ძველის, არც ერთ კალმოსანს არ ბაუპეითბია.

100-ტომეული... ძველის ბაჩენის დიდან, XXI საუკუნის რიქ-რაქამდე, ასეთი (5-6 სტრიქონიანი) ვილოსოფიური, რელიგიური, მითოური, ყოვლისმომცველი კოეზია, ჯერ-ჯერობით არავის შეუქმნია დღემდე...“

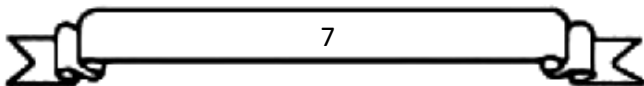
კონსიუმი კი...

დაბოლოს:

„აიეტის ზღაპრულ კოლხეთს, მტრობისა და სიძულვილის გგე-ლუჟაბი მისწოლია... მათ იცინან იმ იწყება დღემდევის ისტორია“.

ბულნაზ ხარაიჭვილი

კოეტი, ბალაკტიონ ტაბიკის პრემიის ლაურეატი,
ჯუმბერ ლეჟავას სახელობის მეცნიერებათა
საერთაშორისო აკადემიის პრეზიდენტი

„ბულცინვალ შხხვდი ყოველ ძეხას, ყოველ კახეხას.“

ა. პუშკინი

გთავაზობთ, ამონარიდებს ვაჟა ეგრისელის შე-
მოქმედებისადმი მიძღვნილი ათასამდე ქართველ და
უცხოელ მწერალთა, მეცნიერთა და საზოგადო მოღ-
ვაწეთა წიგნებიდან, სტატიებიდან, წერილებიდან:

ვაჟა ეგრისელის ლექსები მცირე ზომის ჩანახა-
ტებს წარმოადგენს, მეტაფორებითა და დრამატიზ-
მით რომაა დამუხტული. მინიატურული სალექსო
ფორმა პოეტისათვის სააზროვნო სივრცედ იქცა, რა-
მაც ხელი შეუწყო თვითმყოფადი სტილის დამკვიდ-
რებაში.

საქართველოს მწერალთა კავშირის გამგეობა,
გაზეთი „ლიტერატურული საქართველო“.

18 ოქტომბერი, 1991 წელი.

გრიგოლ აბაშიძე – აკადემიკოსი: „ვაჟა ეგრისე-
ლი გამოკვეთილი ხმისა და მაძიებელი სულის პოე-
ტია.“ („სიღბო ნაქსოვისა“, 1991 წელი).

ელგუჯა ამაშუკელი – საქართველო სახალხო მხატვარი, პროფესორი: „...ვაჟა ეგრისელის „კოლხური ფსალმუნები” თუ მშობლიური ეგრისისადმი მიძღვნილი ლექსები, თამამად შეიძლება ითქვას, ღირსეულ დამფასებელს ელოდება და პოეტური ხილვები, სახეები, მეტაფორები ბევრს შემოუბრუნებს მზერას თავისი ქვეყნის მშვენიერებისაკენ, მის სულიერებისაკენ, მიწიერი ტკივილებით აღსავსე სახესრული სილამაზისაკენ...”

აკაკი გაწერელია – პროფესორი, ლიტერატურათმოდნე: „ვაჟა ეგრისელის პოეზია ქართული სულის მარადიული ყივილია. მისი შემოქმედება ნაკლებად ან სრულებით ვერ პოულობს ანალოგს ეროვნულ და მსოფლიო პოეზიაში... ვაჟა ეგრისელის მეტაფორული აზროვნება მიუწოდომელი და განუსაზღვრელია... ვაჟა ეგრისელის სტილი ღრმადია დაკავშირებული ქართული სალიტერატურო ენის უძველეს პლასტებთან, კერძოდ, ბიბლიის (ძველი და ახალი აღთქმის) წიგნებთან. ამაში პოეტის სხვადასხვა დროს გამოცემული წიგნების სახელწოდებებიც დაგვარწმუნებს: „სიცოცხლე,” „ამაღლება,” „ნათელხილვა,” „საგალობელი,” „იქმენ ნათელი!” და სხვა. „ფსალმუნი” და „ბიბლია” მარტო საკულტო ძეგლები როდია, ისინი ამავე დროს უდიდესი მხატვრული ძეგლებიცაა.

...ვაჟა ეგრისელის პოეზიაში შემავალი სტილური ინგრედიენტები, როგორც ბარათაშვილისა, აქამდე უცნობი სამყაროს მოდელის შესაქმნელადაა გამოყენებული პოეტის მიერ. ამის შესახებ ბევრი თქმულა და დაწერილა, რაც მგონის უსამანო ინტელექტუალურ მასშტაბებზე მიგვანიშნებს და ნებას მაძლევს ვთქვა, რომ ვაჟა ეგრისელის პოეზია 21-ე საუკუნის რიჟრაჟზე ამომავალი ნათელია, რომელსაც ჩაქრობა არ უწერია.

არავირა აკაპიტო – პოეტი (იაპონია): „...ყველა პოეტი ღვთის შვილია, მაგრამ ისაკავა ტაკუ-ბოკუ, ფედერიკო გარსია ლორკა, ვაჟა ეგრისელი, – ჩემი სულის ნაწილია...“

რევაზ მიშველაძე – მწერალი, პროფესორი: „ვაჟა ეგრი-სელმა წლების განმავლობაში მიგვაჩვია თავის ლექსს. ეს გახლავთ აღმოსავლური მონიატურული ნახატივით მცირე ზომის, მეტაფორებითა და დრამატიზმით დამუხტული პოეტური ჩანახატი. პოეტმა ამ ფორმის ერთგულებით მოახერხა თანამედროვე მკითხველის განწყობილებასთან მისადაგებელი და თავბრუდამხვევი სინქარით დაღლილი მოქალაქსათვის ადვილად აღსაქმელი მცირე მოცულობის ლექსით მშვენივრად მოეტანა ჩვენამდე თავისი პოეტური სათქმელი. ნატიფი ხელწერითა და ნათელი სახეებით ჩამოქნილ-ჩამოგვირისტებული სხარტი სტრიქონები

თითქოსდა ლიტერატურული ქამანდი გახლავთ, უეცრად რომ შეგაჩერებს, თავისი სიმოკლითა და ლაპიდარულობით ყურადღებას რომ მიგვაქცევინებს, მერე უადრესად თანადროული და ეროვნული პოეტური აზროვნებით გაიძულვებს, ჩამოჯე და პოეტის ფიქრი გაიზიარო, მის სტრიქონებთან ღამე გაათიო...”

ლევან სანიკიძე – მწერალი, პროფესორი: „საქართველოს ხომ რამდენი ხანია პოეტთა ქვეყანას უწოდებენ. ყოველ შემთხვევაში, საქართველო საესეა „სემი პოეტებით“ – „ნახევარ პოეტებით“ მაინც დიდმა პოეტმა ჰორაციუსმა რომ თქვა ორიათასი წლის წინათ. ხოლო, „პოეტი სრული“ – საქართველოში მოიძებნება ოდენ თითზე ჩამოსათველელი, მათ შორისაა ვაჟა ეგრისელი. იგი ჭეშმარიტად დიდი პოეტია...”

გიორგი სიჭინავა – მწერალი, ჟურნალ „აიას“ მთავარი რედაქტორი: „...ვაჟა ეგრისელის დიდებულმა პოეზიამ ამამდღა და დამარწმუნა იმაში, რომ ეგრისელი, როგორც კოლხი, ღირსეული შთამომავალია აიეტის, გუბაზის, ფარტაზის და დიდი ცოტნე დადიანისა...”

ნუგზარ ნადარია – ფაზისის მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტი: „... ვაჟა ეგრისელი – სიცოცხლეშივე ქართული ერის და მისი ძირძველი მხარის – სამეგრელოს უკვდავებად ქცეული ლეგენ-

დაა, ილია ჭავჭავაძისეული უმტკიცესი ბურჯი და აკაკი წერეთლისეული ჩონგურის გაუწყვეტელი სი-
მია... „კოლხური ფსალმუნებით“ დედა საქართველოს
მეხოტბე, დიდი პოეტი და საზოგადო მოღვაწეა...“

ნიკოლოზ სიანოვი – მწერალი, შორეული ნაოს-
ნობის კაპიტანი: „დედამიწის თითქმის ყველა კონტი-
ნენტის ნავსადგურში, სადაც კი შევსულვართ, ყველ-
გან ჩვენი საყვარელი პოეტების: სერგეი ესენინის,
ფედერიკო გარსია ლორკას, ისიკავა ტაკუ-ბოკუს და
ვაჟა ეგრისელის წიგნები დაგვიტოვებია საჩუქრად...“

რეზო ადამია – მხატვარი, მწერალი: „...კოლხური
ცივილიზაციის უცნაური მოვლენა – ვაჟა ეგრისე-
ლის პოეზიის მარადმწვანე ველზე ბიბლიურ ხედ
აღმოცენდა და მისმა არნახულმა ნაყოფმა უზომოდ
გაამდიდრა დღევანდელი ქართული ცივილიზაციის
საგანძური. ვაჟა ეგრისელს რამდენიმე ათასი წლის
წინათ კოლხეთში რომ ეცხოვრა, უთუოდ ისევ დიდი
პოეტი, ფილოსოფოსი, მათემატიკოსი და ვარ-
სკვლავთ მრიცხველი იქნებოდა...“

სოკრატ არშბა – პროფესორი: „...ეგრისელის
უადრესად ეროვნული შემოქმედება, მსოფლიოს ნე-
ბისმიერი დიდი ქვეყნის მხატვრულ ლიტერატურას
დაამშვენებდა...“

ევგენი აქუბარდია – მწერალი: „...როგორ იქნება,
ვაჟა ეგრისელის ათასგვერდიანი „იქმენ ნათელი“ გა-

დაშალო და შთამბეჭდავმა მეტაფორებმა, სატოვანმა თქმებმა, მშობელი ცისა და მიწის თვალმარგალიტებმა არ გაიზიარონ ჭეშმარიტ პოეზიას: „ჯერ არ ნახულს, ჯერ არ გაგონილს.“და არ აღიარო: „ვიქმენ ნათელი!“ „პოეზია უპირველეს ყოვლისა!“ აბა, პრემიებით არც დიდი გალაკტიონი გაუნებივრებიათ, - თუნდაც თუ გაწითლებულა ვინმე, ეგ რა მოგვსლიაო...”

გურამ კუპატაძე – აკადემიკოსი: „... ეგრისელის ზოგიერთი „ფსალმუნი“ კოსმიურია და ბევრი სინათლის წელი დასჭირდება მის დედამიწამდე ჩამოდწევას“...

ნუგზარ სართანია – ინჟინერი: „...ქართული პოეზიის რაინდის – ვაჟა ეგრისელის პოეტური ენერჯია ენგურჰესის კაშხალია, პრეისტორიული კოლხეთიდან თანამედროვე, ისტორიულ სამეგრელოში (საქართველოში) გადმოხეთქილი და მირიად სხივად გაბრწყინებული, რომელსაც ძალუძს წყვლიადით მოცულ სამყაროს ნათელი მოჰფინოს...“

ჯემალ აჯიაშვილი – პოეტი, მთარგმნელი: „არ მშორდება და მუდამ თან დამდეგს ვაჟა ეგრისელის: „და...ჩემი ლექსის ყველა სტრიქონი, მოშურნეთათვის ჩემი მამულის, არის საყვირი იერქონის!“- ჭეშმარიტად!“

შოთა ბადრიძე – პროფესორი: „ფიქრში უწდომელია ვაჟა ეგრისელის მეტაფიზიკური პოეზია...“

ოთარ ბერაძე – პროფესორი: „ვაჟა ეგრისელმა, ამ მაღალზნეობრივმა და ღვთიური ცეცხლით გულანთებულმა პოეტმა, ახალ სიმაღლეზე აიყვანა უძველესი და უმშვენიერესი ქართული პოეზია...“

მერაბ ბერიძე – დრამატურგი: „...თავაწეულმა უნდა იაროს ვაჟა ეგრისელმა, რადგან სულ ერთი ნაბიჯია დიდების მწვერვალამდე...“

მურმან ბერია – პროფესორი: „მეოცე საუკუნეში, გალაკტიონისა და ტერენტი გრანელის მერე, ყოფნა-არყოფნის, მარადისობისა და წარუვალობის, სულის მარადიულობის მტკივნეულ პრობლემებს ვაჟა ეგრისელის დარად არცერთი ქართველი პოეტი არ შესჭიდებია...“

ხუტა ბერუღავა – პოეტი: „ვაჟა ეგრისელი დიდი პოეტია“...

აკაკი ბეშიძე – აკადემიკოსი: „ვაჟა ეგრისელის ლექსები – მინატურული ვულკანებია, საიდანაც მეტაფორებისა და ეპითეტების ლავა იფრქვევა...“

ზაურ ბოლქვაძე – პოეტი: „სანამ საქართველო იქნება, ვაჟა ეგრისელის პოეზიაც იცოცხლებს...“

ნანა ბოსუა – პოეტი: „ვაჟა ეგრისელის პოეზია – ფენიქსია მითიური კოლხეთის ფერფლიდანაა აღმდგარი და დღევანდელობაში მოფრენილი.“

ემირ ბურჯანაძე – მხატვარი: „როგორც სევეტიცხოველმა ქართული ცა, ისე აამაღლა ვაჟა ეგრისელმა უმშვენიერესი ქართული პოეზია...“

გიორგი გაჩეჩილაძე – კრიტიკოსი, პროფესორი: „ახალი თაობის პოეტებმა ოცდამეერთე საუკუნეში ვაჟა ეგრისელისებურად უნდა დაიწყოთ წერა...“

ნოე გელაშვილი – პედაგოგიურ მეცნიერებათა აკადემიის ვიცე პრეზიდენტი: „ეგრისელის პოეზიას მზერა მიწისაკენ კი არა, უფრო ცისკენ გაურბის და განსაცვიფრებელ სიახლეებს გვთავაზობს...“

აკაკი გელოვანი – მწერალი, მთარგმნელი: „ბუნებისა და ადამიანის ცოცხალი კავშირი, ვაჟა-ფშაველას პოეზიაში რომ უმაღლეს ასახვას პოულობს, ვაჟა ეგრისელის ათას გვერდიან ერთტომეულში „იქმენ ნათელი“ სულ სხვა, თვისებური შინაარსს იძენს, მაგრამ აქაც იგრძნობა კლასიკური პოეზიის ერთგულება... და ორი დიდი პოეტის სულიერი ნათესაობა...“

აკაკი გეწაძე – მწერალი: „ვაჟა ეგრისელი დიდი პოეტური ენერჯის კალმოსანია. ვაჟა ეგრისელი არის ვაჟა ეგრისელი, თვითმყოფადი პოეტი, რომელსაც თავისი სამყარო გააჩნია...“

გივი გვენეტაძე – პროფესორი: „მდიდარი და მრავალსაქეპტრიანია ვაჟა ეგრისელის პოეტური სამყაროს შექმნის ხერხი. მისი მხატვრული პალიტრა გამოირჩევა ფერების სიუხვითა და ტონალობის სიფაქიზით, სხივგამტარი ალეგორიებით და ცხოვრებისეული შედარებებით...“

შალვა ილურიძე – საქართველოს სახალხო არტისტი: „პროფესორ ტიტე მოსიას მივბაძავ და ვიტყვი: „შოთას და ვაჟას ფერა პოეტია ვაჟა ეგრისელი.“

გიორგი ლარიაშვილი – მოქანდაკე: „ვაჟა ეგრისელის ლექსები – მინიატურული ქანდაკებებია, მეტაფორული აზროვნების უმაღლეს პოსტამენტებზე მდგარი...“

თენგიზ გოგოლაძე – მწერალი: „ვეფხისტყაოსანის“ მერე რა უნდა დაწერილიყო?! დაიწერა! „განთიადის“ მერე რა უნდა დაწერილიყო?! დაიწერა! ბევრი რამ დაიწერა, რადგან დაუშრეტელია პოეზიის წყარო. დაუშრეტელი, უხვი, სიცოცხლითა და იმედებით სავსე... ერთმა ვაჟამ უხვად დაიბერტყა პოეზიის მარგალიტები... ახლა მეორე ვაჟა იბერტყავს უხვად პოეზიის მარგალიტებს...

ვაჟა ეგრისელზე მოგახსენებთ... მე მის ლექსებს უშრეტი წყაროს მარგალიტებს დავარქმევდი – ღრმა-აზროვანს, ფილოსოფიური წახნაგებით და სიტყვა-წყობის მუსიკალურობით.

იხარე პოეზიის ქვეყანან – საქართველო!

„იქმენ ნათელი!”

ირაკლი გოგოლაური – პოეტი: „თუ ვაჟა ფშაველამ მთები – „გადმოსარა და ხელ-პირი დააბანინა წყალზე.” ვაჟა ეგრისელმა ზღვები: „ფეხისწვერზე დააყენა და მთებს იქით გადაახედა...”

ვახტანგ გოილაძე – პროფესორი: „ათასწლეულებში მიძინებული ბერძნულ-კოლხური მითები გააღვიძა ვაჟა ეგრისელმა ქართულ პოეზიაში...”

ნიკოლოზ გორბაჩოვი – მწერალი, რუსეთი: „თავისი განუმეორებელი პოეზიით ვაჟა ეგრისელი, რუს პოეტებთან ყველაზე ახლოს ფეოდორ ტიუტჩევთან დგას...”

ჯოდორ დადიანი – პროფესორი: „...ვაჟა ეგრისელის ლირიკული ქმნილებები ქართული პოეზიის ოკეანეა...”

თამარ დაღვილი – პოეტი: „...არცერთ თანამედროვე პოეტს არ დაუნახავს ზე-სამყარო იმ თვალით, რა თვალითაც დაანახა ვაჟა ეგრისელმა...”

გიორგი ვაშაყიძე – გაზეთების: „გეიკო ექსპრესი“-სა და „მოზაიკის” მთ. რედაქტორი: „ნიჭიერება უდიდესი განძია ადამიანისათვის, მისი მფლობელის – ვაჟა ეგრისელის შემოქმედება არის და იქნება მა-

ნათობელი, მოკაშკაშე ვარსკლავი მრავალსაუკუნოვანი ქართული პოეზიისა...”

ფარსადან თოფურია – მწერალი, ჟურნალისტი: „ვაჟა ეგრისელი დიდი შემოქმედია...საქართველოში არ მეგულება ისეთი პოეტი, რომელიც ასე ნაყოფიერად მოღვაწეობდეს და პოეზიის ასეთ მარგალიტებს ქმნიდეს...”

აკაკი თოფურია – კრიტიკოსი, ლიტერატურათმცოდნე, პროფესორი: „ქართული ლირიკული პოეზიის ედემისებურ ბაღში – ვაჟა ეგრისელი შემოვიდა როგორც პოეტი-გამოცანა, პოეტი-მოვლენა, პოეტი ნოვატორი...”

გივი ინჭკირველი – პროფესორი: „რაც და რამდენიც ვაჟა ეგრისელზე იწერება, იმდენი დიდმხედართმთავრებზეც არ დაწერილა ალბათ...”

ილია კავკაზაგი – პოეტი: „ვაჟა ეგრისელის პოეზია მიმაჩნია მსოფლიო თანამედროვე ლიტერატურის შენაძენად...”

იოსებ კაპანაძე – პროფესორი: „ეგრისელის პოეზია არაფრით ჩამოუვარდება მსოფლიო ტიტანების შემოქმედებას...”

ვალტერ კაშია – პროფესორი: „ვაჟა ეგრისელმა ახალი მეტაფიზიკური სივრცეები გადაუშალა პოეტებსაც...”

ოთარ კუპრავა – პოეტი: „ვაჟა ეგრისელმა არა მარტო ახალი მხატვრული სახეებით, მეტაფორებით გაამდიდრა ქართული ლიტერატურა, არამედ სრულიად ახალი ვერსიფიკაცია შემოიტანა პოეზიაში...”

შოთა ლომსაძე – პოეტი, პროფესორი: „ვაჟა ეგრისელი, თავისი ყველასაგან გამორჩეული, საკუთარი ხელწერით, ორიგინალური ხმით, მოვლენათა ხედვის მასშტაბურობით და იდუმალი ხილვების უნარით, უკანასკნელი პერიოდის ქართულ პოეზიაში თავისებურ მოვლენად უნდა იქნეს მიჩნეული...”

შოთა მამარადაშვილი – პროფესორი: „შეიძლება გაბედულად ითქვას, რომ ვაჟა ეგრისელის აპოსტილობია 20 საუკუნის პოეზიის პლანეტარიუმში...”

რევაზ მარგიანი – პოეტი: „სვანეთი, სადაც „მთებს ბილიკები დალის ნაწნავებით ჰკიდიდა“, ვაჟა ეგრისელმა განუმეორებელი ეპითეტებით შეამკო...”

ელგუჯა მადრაძე – მწერალი, მთარგმნელი: „რასაც ვაჟა ეგრისელზე წერენ, ყველაფერი სწორია და სიმართლე, რადგან იგი ჭეშმარიტად დიდი შემოქმედია...”

კოტე მელაშვილი – მწერალი, პროფესორი: „გალაკტიონ ტაბიძემ, მუხრან მაჭავარიანმა, ვაჟა ეგრისელმა, თითოეულმა ცალ-ცალკე თავისებური რევოლუცია მოახდინეს პოეზიაში – მხატვრული გამოც

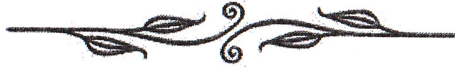
სახველობის მოდელის თუ სტილის, ხერხის თუ ხმის შემოტანითა და დამკვიდრებით...”

თეიმურაზ მიბჩუანი – პროფესორი: „აღმოსავლეთ საქართველოს ჰყავდა ვაჟა ფშაველა, დასავლეთ საქართველოს ჰყავს ვაჟა ეგრისელი... ერთიანი, მთლიანი საქართველო ბუნების მომდერალი, ორი დიდი მგოსნის მშობელია...”

ლილი მიცკევიჩი – მეცნიერ–ფილოლოგი: „აღამ მიცკევიჩის „ფარისივით“ ამაღლებულია ვაჟა ეგრისელის პოეზია...”

შალვა მჭედლიშვილი – მწერალი: „ვაჟა ეგრისელის ათასგვერდიანი კრებული – „იქმენ ნათელი!“ მე ვიტყვოდი, მზესავით ამობრწყინდა ქართული პოეზიის ცაზე. მან ბევრი ახალი თქვა, უპირველეს ყოვლისა კი წარმოაჩინა, რომ რუსთაველის ქვეყანაში, მიუხედავად მის გზაზე ხელოვნურად შექმნილი დაბრკოლებებისა, პოეზია მუდმივ წინსვლას განიცდის, სულს ახლებურად ითქვამს, ახალ ფერსა და ხორცს იძენს. როგორც მლოცველი სასოებით შეადებს ხოლმე ქრისტეს ტაძრის კარს, მკითხველიც ასევე მოკრძალებით გადაშლის ამ წიგნს და ისე შევა პოეტის წმინდათა წმინდა სამყაროში, მგოსნის სიტყვებით რომ ვთქვათ „მის კარ-მიდამოში...”

შოთა ნიშნიანიძე – პოეტი: „ვაჟა ეგრისელმა კარგა ხანია დაიმკვიდრა თავისი პოეტური ხელწერა.

მისი ლექსი ჩვეულებრივ მინიატურულია, მაგრამ ტევადი. იქ ვერ აღმოაჩნებ სიცარიელეს. მისი ხილვები მეტაფორის პრიზმაშია გამოტარებული და მხატვრული ორნამენტით აღიქმება...”

იოსებ ნონეშილი – პოეტი: „ვაჟა ეგრისელის, როგორც ნიჭიერი მგოსნის სახელს მალე მთელი საქართველო გაიგებს...” (1961წ.)

მურმან პაპაშვილი – პროფესორი: „როგორც ლომის ბოკვერში თვლემს მხეცთა მეფე, ასევე ვაჟა ეგრისელის მინიატურებში კუთავს პოეზიის დაუოკებელი ვნება...”

სულხან ჟორდანი – პროფესორი, კრიტიკოსი: „ვაჟა ეგრისელის ლექსები ცრემლებივით წმინდა და სპეტაკია...”

ალექსი რაზიკაშვილი – პოეტი, ვაჟა ფშაველას შვილიშვილი: „მიხარია, რომ მეოცე საუკუნეში, ვაჟა ფშაველას მერე, ბუნებისა და სამყაროს თავისებურად აღქმნელი, კიდევ ერთი დიდი პოეტი შეემატა ქართველ მწერალთა რიგებს... რაც დრო გავა, უფრო მეტი ბრწყინვალება მოემატება მის პოეზიას, როგორც ამომავალ მზეს... ვაჟა ეგრისელის შემოქმედება კბავს მაღალი მთიდან გადასახედს – მომავალში...”

ილია რურუა – მწერალი: „ვაჟა ეგრისელის ყოველი ლექსი თითქოს აგებულია ატომბულის მოდე-

ლით, რომლის შეკუმშული ენერგია ცენტრიდანული ძალის მოქმედების კანონზომიერებით მკითხველის ფანტაზიასა და გრძნობას განიზიდავს ფეთქებადი, თვალის მომჭრელი სხივოსნების შემცველი განფენილობისაკენ...”

ნოდარ ტაბიძე – პროფესორი: „ვაჟა ეგრისელი – კაცი გაჩენილი ღექსისთვის, სიყვარულისთვის, მეგობრობისთვის...”

მორის ფოცხიშვილი – (პოეტი): „ვაჟა ეგრისელმა პეგასი, როგორც თარაშ ემხვარმა ულაყი, პოეზიის აბობოქრებულ ენგურში შეაგლო...”

ზურაბ ქაფიანიძე – სახალხო არტისტი: „როგორც ასომთავრულის, – შუმერთა უძველესი ანბანის, ასეთივე აღმოჩენა იყო ჩვენთვის ვაჟა ეგრისელის უდიდესი პოეზია.”

გურამ შარაძე – აკადემიკოსი: „ვაჟა ეგრისელის პოეზია – მეტაფორული აზროვნებების აბსოლუტური ნოვაციაა.”

ოთარ შალამბერიძე – პოეტი: „ვაჟა ეგრისელი არასოდეს არ ყოფილა რომელიმე აშკარა თუ ფარული კასტის წევრი, არასოდეს აპყობია მოდურ რეფორმებს. მოდის თავისით და თავის სათქმელს ამბობს. მოჰყვება თავის ფიქრის მდინარეს... და შთაგონებას, ვით ღექსის ძიძას ეფიფინება, როგორც

ბავშვი, რომელმაც უცხო თოჯინას მოჰკრა თვალი. მისი პოეტური ყაბახი მისივე ბიოგრაფიაა, დაწყებული სწორედ იმ ომის დროინდელი ბავშვობიდან, კერძოდ განსაზღვრულ მიკიდულ ერთადერთ პერანგს რომ შესციცინებს...”

სიმონ შამფრიანი – პოეტი: „...უშბა, შხარა და თეთნულდი, ვაჟა ეგრისელმა საქართველოს ცას-კარიადიტებად შეუყენა...”

ომარ შამათავა – პოეტი, პროფესორი: „...თამარ მეფის მეხოტბე თუ რუსთაველი არ იქნებოდა, ვაჟა ეგრისელს ვისურვებდი...”

ვაჟა შერვაშიძე – აკადემიკოსი: „...ვაჟა ეგრისელის პოეტური სამყარო უკდეგანოა: დაწყებული შავი ზღვის ნაპირებიდან – წყნარ ოკეანემდე. ცელებიისა და იავას კუნძულებიდან – კილიმანჯაროს და ჰიმალაის მთებამდე. სპარსეთის და არაბეთის უდაბნოდან – უსურისა და ტაიგის უღრანამდე. ნაგასაკის ნამწვრებიდან – ტროას ნანგრევებამდე. ეგრისის, შორაპნის და ციხეგოჯის სიმაგრეებიდან – ეგვიპტის პირამიდებამდე და ბაბილონის გოდოლამდე. აბასთუმნის ობსერვატორიიდან – ირმის ნახტომამდე და ოტარიდამდე. ვაჟა-ფშაველადან – ჰომეროსამდე, რუსთაველიდან – გალაკტიონ ტაბიძემდე და ლადო ასათიანამდე. შორეული მითოსიდან – ბიბლიამდე და შემდეგ ატომისა და წყალბადის ბომბებით, ათასი

კატაკლიზმებით გაგულისებულ მეოცე საუკუნის მზის მიწურულამდე და მესამე ათასწლეულის თვალუწვდენელ გადასახედამდე...”

ბაჩუკი ჩაბრაძე – პოეტი: „ღვთის საიდუმლოებას ნაზიარებმა პოეტმა ვაჟა ეგრისელმა თავის შემოქმედებაში – მისტიური სული განასხეულა და შეხსნა კოსმიური კარიბჭე მიწიერ ცოდვათა დასავანებლად...” პარიზი, 1999წ.

მიხეილ ჩაჩუა – პოეტი, პროზაიკოსი: „დავიმახსოვროთ – 1993!

საქართველოს ისტორიაში ამ ერთ-ერთ ავბედით წელს – სისხლის წვიმებისა და ტოტალური უზნეობის ჟამს, – ღირსშესანიშნავი კულტურული მოვლენის მოწმენი გავხდით: დაისტამბა ვაჟა ეგრისელის უზარმაზარი ერთტომეული... ვაჟა ეგრისელი თავის ერთ-ერთ ლექსში წერდა: „მოვა პოეტი ნიჭის რაშზე ამხედრებული და ათასწლეულს გადიჯირითებს.“ და აი, მოვიდა პოეტი იგი.

* * *

წარსულის დიღო მემატთანვე:
ჩემო მტკვარო და
 ჩემო ენგურო,
ტობავარჩხილო და რიწავ!
ვითარცა ცოტნემ,
 რომ გიერთგულო,
ეგრისელის –
ეგრისელობას ვფიცავ!

1989

კოლხეთის ისტორია

ასჯერ ასი ზღვა მძვინვარებს,
ამდენივე მთები არის.

ცხრა იმდენი მინდორია.

სადღაც,

უამთა ცხრაკლიტულში

წევს კოლხეთის ისტორია.

1962

ქრისტე – ლერწი

ცრემლით მორწყულ მოსავთ
ლოცვებს,
არყოფნის ცის არეალი,
თუმც რწმენა კვლავ გადადის
ხიდზე ბეწვის.

ვენახია –
მარიამი,
ქრისტე – ლერწი.

1967

დედამიწა

ვინც მძვინვარ ზღვებს და
ოკეანეებს
თვალები მისცა და აუხილა
და დააყენა მთები ნაბულზე –
ჩვენი საწყალი დედამიწა
ბებერ კრუსივით,
მზის პალოზეა ისევ დაბმული.

1972

* * *

მარადისობის საცრით გაცრილი,
უბრწყინავთ ღამით
მწვანე თვალევი,
მსგავსად ბუების და ებგურების,
და ვარსკვლავები მზით გადამწვარ
ცის უდაბნოში –
დილამდე უხმოდ დატანტალევენ
და სიცხით ეწვით ფეხისგულევი.

1974

* * *

პონტოს ზღვა გახლავთ ისტორია –
ძველი კოლხეთის
და ტალღებს –
ფურცლებს,
ქარიშხალი (მუდამ თავხედი)
სწრაფად და ურცხვად,
იდუმალ ფურცლავს
და წამითც შიგ არ გვახედებს.

1968

ღ ა ზ ე ლ ი

ბრწყინავს თასი გრაალის
და როგორ არ მიკვირდეს,
როცა ვხედავ სულს და
ხორცს
ერთმანეთში ახელის.

მე,

ვით მგოსანს, მარადის –
სასუფეველს მიმკვიდრებს
ორთავ სოფლად ღაზელი.*

1988

* ღაზეკუ – საღვთო სიბრძნე

**სიკვდილს ვეჩვევით
ყოველდღიურად**

წამსვე გააღო პირი სამარემ,
ჩვენი წილი ცა –
როცა აგრგვინდა,
ისიც აღრინდა, როგორც ტყიური.
გვინდა,
არ გვინდა,
სიკვდილს ვეჩვევით ყოველდღიურად.

2006

სული ნაზარეველის

ის ძე იყო ადამის...
სანამ ამაღლდებოდა,
ტანთ ემოსა ტყაპუჭი
მწყემსისა თუ მეველის
და მის ნაფეხურებზე იღვიძებდნენ
იები.

ახლა ცის კაბადონზე
კვლავ ყვავილობს
მთიებად –
ტანჯვის ცრემლით მორწყული
სული ნაზარეველის.

1978

* * *

თმაგბრუბენულ ქარიშხალს
სურს თავი კლდეს

ახალოს,

მნატე ჭკუის ღრუბლები –

ცაში დაირქილებენ.

ზღვა კი იცვამს ულურჯეს

ღელვის ჩოხა-ახალუსს,

დამშვენებულს ქათქათა

თოლიების –

ქილებით.

1969

ქართული ასოები

(დისტიქი)

I

ესეც უფლის არის ნება,

რომ ქართულის ღვთაებრივი
თანხმოვანნი,

ხმოვანებიც:

ასო ოცდაცამეტივე –

არის ქრისტეს ხნოვანების.

II

ციური, ვით ანგელონი

ასო ოცდაცამეტივე –

უკვდავების გზას რომ მისდევს,
„ქ“-ნი არის მარიაში

„ჯ“-ნი თვითონ გახლავთ ქრისტე.

1962

* * *

დღე და ღამე გაყრილან და,
ვარსკვლავები –

 წვილ-წვილ შვილნი,
დედას, – ღამეს მიმხრობიან.
დრო გასულა ბევრზე ბევრი.
მზე და მთვარე –

 წვეილი ცრემლი,
ცას –
 თეთრ-წითლად მიხმობია.

1969

* * *

ელვის ჭიხვინით მზეს კვლავ მისდევს
რემა ღრუბლების

და ეშინია უკან მოხედვის,
მე ზღვიდან ვისმენ ვერძების ბლავილს.
მორჩა!

გათავდა!

ჩემი კოლხეთის,

უღრან წარსულში დღესაც უნდა
დავკარგო თავი.

1964

* * *

ელვის მხურვალ ხელს მიწედის,
შორიდან ვცნობ –

ღიმილს ძის,

მზე რომ ახლავს სხვა ნიშნის.

უდაბნოსკენ მიმიძღვის –

ცხელი სუნთქვით

ქარიშხლის.

1964

ერეხეთი, ნიბრი, ური

კავკასიის მთიდან,
ჯერ კვნესა არ ისმის
გმირის,

ცხოვრებაა საამური.
და სამეფო დულს ინგირის¹ –
ერეხეთით,²

ნიბრუ,³

ურით.⁴

1968

¹ ინგირი – მდინარე (ქართველთა) „ქართუს“ ქვეყანა.

^{2,3,4} – მსოფლიოს პირველი კოლხური (ქართული)
ქალაქები.

* * *

შენს მეაკენე აიასთან,¹
რა ხელი აქვს თარი-თარაღს,²
ქვესკნელში რომ შავად კუთავს.
შენ მზის ღმერთი – უტუ გვარავს,
ცის ღვთაება –
გწყალობს თუთა.³

1963

¹ აია – შუმერული (იგივე კოლხური) ქალ-ღვთაება.

² თარი-თარაღი – ქვესკნელის მეუფე.

³ თუთა (მეგრ.) მთვარე.

დედაბოძია დედამიწა

როგორ უბრჭყვიალებს ზამთარს
ყინვის სამხრეები,
სპეტაკი თოვლის სამეფოში
ვერ მოიცავდა და ჩამოვიდა...
დედაბოძია დედამიწა და...
უჭირავს ცა მხრებით.

1968

ფიქორი¹

„ადგილსა და გაღ-გაღას ზედა
წოდებულსა ბორცვა“.

ისე ნავე

(წიგნი „ძველი აღთქმისანი“. გვ. 39)

ხალიბი რომ რკინას ჭედდა,
ბორცვი იდგა აქ ამ ადგილს.
(დღეს მას ადევს ოქროს ფასი)
აღარსად ჩანს ღმერთი – გაგი,
ნაჭკადუს და
ნაკარღალსი.

1999

¹ სოფელ ფიქორში (გალის რ-ნი) არქეოლოგიური გათხრების დროს ნაპოვნი იქნა უნიკალური ნივთები დისკოსებურ თავიანი საკინძები, დუგმა, შუბის, ისრის, სატევარის პირები და სხვა. (ძვ. წ. აღ. მეოთხე ათასწლეული).

* * *

გამთენიისას თეთრით მოსილი,
აქ, მთვარე მოვა,
როგორც ლაზარე,
რომელიც მკვდრისფერ
დეღვაში ცხოვრობს,
ზღვა ტაძარია –
უზარმაზარი,
სადაც გაღობს ზვირთების ქორო.

1974

* * *

სიცოცხლე –

წოლაა მხართეძოზე
და მოლოდინია აფრენის.

სიკვიდილი?!

სიკვიდილი გვერდის

მონაცვლეებაა,

სხვა არაფერი!

2003

პაპანწყვილე*

ისმის კენესა წარსულიდან –
ლეგენდამ თუ სინამდვილემ,
სამუდამოდ აქ ჩაყვინთა.
უამს მწუხრისას გულმოკლულად,
ვიღაც მოთქვამს
მალთაყვიდან.

2001

* პაპანწყვილე – მღვდლის ჩაძირვის ადგილს უხმობენ კოლხეთში.

სამოცი

ვით ჰერაკლემ,¹

მეც აგგეას,²

ამ ცხოვრების ვწმინდე თავლა,

და გაუუძელ...

მიკვირს კიდევ.

დღეს სამოცი მიინავლა,

რაც სიკვდილი მიკირკიტებს.

2001

¹ ჰერაკლე – ბერძენი (პელაზგი) გმირი.

² აგგეა – ელადის მეფე.

ჩემი ფილოსოფია

ამას არ უნდა სიბრძნე პლატონის:
სად დღე იწყება,

ღამე თავდება.

უღმერთოებთან სხედან ღმერთები.
და მომავალი არის წარსული,
ყოფნა,

არყოფნა მუდამ ერთდება,

რადგან ერთია დასაწყისი და
დასასრული.

1996

* * *

ზღვა სულ უნდა დელაგდეს,
ავდარი თუ დარია.

ზვირთი უნდა წვედებოდეს
მყინვარწვევრს და დარიალს.

აბა,

მითხარ, რა ზღვაა,

არ დელავს და მკვდარია.

2002

გზა და გზა

ქართლში თუთარჩელაა,
ეს სოფელი ქანდაა.
ვიღაც ამბობს ჯიუტად:
ღამეს მთვარე –
თან დააქვს,
ვით გვადრუცი* იუდას.

1966

* გვადრუცი (მოძღ.) ყულაბა. „რამეთუ გვადრუცი აქუენდა იუდას“ ოთხ.

* * *

უფლისაგან მონათლული –
ქარდუებად და
ქართებად,
უფლის გზებით მოვდიოდით.
და გზას ლოცვით გვინათებდა –
ჩვენი კოლხა,¹
ჩვენი ოდი.²

1963

¹ კოლხა – უუძველეს ქართველთა-კოლხთა ღვთაება.

² ოდი – შემდგომინდელი (კოლხთა) ქართველთა
წარმართული ღვთაება

* * *

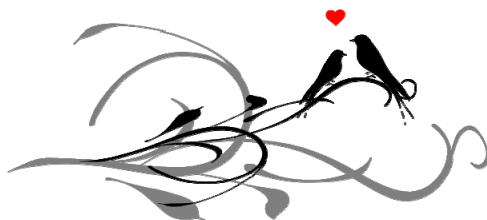
(ვარიანტი)

რომ შემახსენოს მტრის მტრობა,
წარსულის კარს არ მოვხურავ,
დე,

ჩანდეს სისხლის მორევი,
სამშობლოვ!

მე, ძველ კოლხურად,
მხარზე კვლავ გეამბორები.

1971

წუთისოფელი

მოკვდავნი ზოგჯერ

შავს და თეთრს

ვერ ვარჩევთ,

აგრემც მოგიკვდება თავი.

შავია და თეთრ კბილებს

აჩენს,

მიტომაა წუთისოფელი შავი.

2001

შუქად გამოიკვირება

კაცი იცავ,

ღმერთკაცი,

არაფერი გიკვირდა,

მხოლოდ ერთხელ გაოცდი,

როს ცის ხეზე ვარსკვლავი,

შუქად გამოიკვირტა.

1964

სანამ შენ მებულავი

ღვთისგან ჩაუქრობელი
ცეცხლი,
 ღარდი ულკვი,
მიკიდია აბედად.
სანამ შენ მეგულავი,
სიკვდილს როგორ
 გავბედავ!

1998

ბილგამეში

ხუთი ათასწლეულია,
ნილოსის პირ-კედრის ტყიდან
და არესის დიდ ჭალებში,
ნადირის ტყავ-კაბიანი,
– ვოო,
ენქიღუუ!
ისევ ისე,
კოლხურად ხმობს გილგამეში.

1969

* * *

პარას ჭალაში დგანან ძეწნები,
აპრილის წვიმით
დავარცხნილები,
რომელთაც უკვირთ:
ნაძვის ტოტებზე,
როგორ ეზრდებათ გირჩებს
ფრჩხილები.

1968

* * *

აჰა,

ჭყონდიდი* –

კოლხთა ტოტემი,

რომლის ცადაწვედილ ლამაზ ტოტეზზე,

ვითარც ფენიქსი,

ისევ ბუდობს

კოლხთა წარსული.

1969

* ჭყონდიდი (მეგრ.) დიდი მუხა.

* * *

დედა არჩანს...

პირდაბჟენილ

ლეღებს მოსტეხიათ ყინწი.

მაგრამ ბაღის თვალისჩინი:

აქეთ პიგნა ხელებს მიწვდის,

და იქით კი დარიჩინი.

1959

ბროწეულის ხე სასაფლაოსთან

აბალახებულ ბებერ ლოდებთან,
ჭრიჭინობლების ისმის

ჭრიჭინი,

იქვე სამარის მიწა იჭრება.

ბროწეული კი

გლეხის ბიჭივით,

სასაფლაოზე გადმომდგარა და

იკრიჭება.

1961

* * *

ზღვისპირ ანთია კოცნის კოცონი
და ეპარება თვალებს

სისველე;

შენი სახე კი წუხს ღვთაებრივი.

ჩემი ვნების ზღვა ველარ

ისვენებს

სურს გადალახოს

ნდომის ჯებირი.

1979

ჩემო სული საწყალო

ნელ-ნელა გცილდება

მიწაა თუ ტალახი,

ჩემო სულო –

საწყალო!

აწ გაქვს გადასალახი:

ცხრა მთა,

ცხრა ზღვა,

ცხრა წყარო.

2006

* * *

ელვა ისე იღრინება,
თითქოს და ცა დარჩათ
მხეცებს,
რომელთა ტყავს მზე სევდეს.
აწ თვალს ვერვინ
დაგიბეცებს,
რუსთველივით –
ზემხედველს.

2007

* * *

ნასახლარზე ხელდაკრევით
ზის და მიმზერს კვლავ
ფარულად –
გარდასული დრო –
თავხედი.
არც დედა ჩანს,
და არც ძიძა,
მიტოვებულ ჭას ჩავხედე
და...
ბავშვობამ გაიღვიძა.

1968

* * *

ბალახის ღერებს ამოყვება სული –
სიმწვანედ,
მაგრამ მარტოკა დარჩენილმა
ბნელ აკლდამაში,
მიცვალებულის რა ქნას თმა-წვერმა,
როდესაც უამი თამაშ-თამაშით,
საფლავის ქვაზე შემორჩენილს
წაშლის წარწერას.

2005

✽

* * *

ოცი საუკუნის მერეც,
პომპეუსის –
ურდოების,
მესმის ცივი ლაპარაკი
აქ, –
მცხეთის ღურჯ სანახებში,
სადაც ერთვის მტკვარს –
არაგვი.

1969

300 ჰეროსტატუს

მთვარე წვეთ-წვეთად ამბობს
სინათლეს
და ვარსკვლავები ველარ ბაძავენ.
ღამეულ ტყეებს ეფარება მზე
ვით ყაჩაღი.
ვით ჰეროსტატეს სურს ცის ტაძარი
დაწვას...
და ცეცხლი უქრობელი
კვლავ გააჩაღოს.

1996

* * *

მზე კი თავისთვის ამბობს სინათლეს
და ჩადის ჩუმად

და ღღეს აღამებს.

ისმის კაკუნი, კოდალები

თითქოს ხეს ჭრიან.

სოფლის შარაზე ქოფაკების ისმის

ღავდავი

და მისდევს შიში ურმების ჭრიალს.

1975

შუა ხორბის სასაფლაო

აქ განისვენებს დოროთე,

ჯამბუ

ჯუკუ და ევსები,
მოვიდნენ...

სიკვდილს იმკიდნენ.

თვალები ცრემლით ევსებათ:

ტირიან სოფლის სიფლიდეს,

ჩემი საწყალი ლექსები.

2007

* * *

ყოფილა სათარემო –
ქარიშხალთა და ქართა,
 ასე კარგი და ტურფა
კოლხეთი ბევრჯერ მდგარა –
სიკვდილ სიცოცხლის
 ზღვართან,
მაგრამ უხსნია უფალს!

1973

300 ღიოგენე

დარდით დახურულ ამ ცისქვეშეთში,
სიკვდილ-სიცოცხლის
გრძელდება ღავა,
რადგანაც ყოფნა,
არყოფნის ნადავლია.
და ფარნით ხელში
კარდაკარ ღავალ,
ვით ღიოგენე, ვეძებ ადამიანს.

2001

არის მცირე მოსაცდელი

მღვრიე უამმა დამწინდველი,
ვით ბრძანებდა ბრძენთა-ბრძენი

მთაწმინდელი*

(სანამ იმ დიდ ასას** ველით!)

– დედამიწა არის მცირე სამყოფელი –
დიდ სოფელში

წასასვლელად.

1997

* გიორგი მთაწმინდელი.

** ასას (აფხაზ.) სტუმარი.

აქცია

შეაზანზარა მთელი ქვეყანა
ქემ ჰელიოსის –

კოლხმა აქციამ.*

ის ღმერთმა სიკვდილს ვედარ შეჰყარა,
მარადისობამ თუმცა ზურგი
ბევრჯერ აქცია.

1969

* კოლხმა აქციამ (აქციუსმა) მამის საპატივცემულოდ
XXXIII ს-ის წინათ ეგვიპტეში „ჰელიოცენტრი“ დააარსა.

ერთადერთმა რუსთაველმა

უვახშოდ და უვალოდ,
დაგვიტოვა ეს საწუთრო,
ერთადერთმა რუსთაველმა.
მე მასხენებს მითრა* ვალებს.
და შორიდან ბუსთვალება
ვიღაც, ისევ მითვალთაველებს.

1973

* მითრა – სიმართლისა და სიკეთის ღვთაება.

* * *

სიმყუდროვეში მდგარმა ქუხილმა,
ელვა თაღებზე გასდო
 ლარტყებად,
იმერეხა და დიდხანს იწვიმა...
მერე უეცრად,
ქარწულივით ცამ
 ცისარტყელა,
მარცხენა მკლავზე გადაიწვინა.

1986

სამყარო უს მეცოტავება

მარადისობის ბჭესთან მისული,
გადავიწყებას ვინც ამარიდა,
ირიბად მიმზერს მეც

უკვდავება.

როდესაც მიწას დავმზერ მთვარიდან,
სამყარო ესე –

მეცოტავება.

1968

საჩინო ბარათაშვილი

მსურს კოჯრის გზაზე შემოვხედე
მტერ-გამცემ ყორღანაშვილებს
და ისე, როგორ ქნა მაშინ,
ბარათაშვილმა საჩინომ:
გულიყარის კლდით გაგტყორცნო
და მეფე სვიმონ პირველი,
როგორმე გადავარჩინო.

1971

* * *

ჩვენსკენ ჩუმად რომ მოიტყორჩნება,
ელვა კი არა,

ისარია ალბათ ამურის.

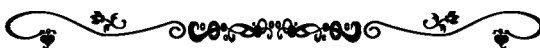
და ქარიშხალი სადღაც გაფრინდა.
ბრწყინავს და ელავს

ცა – საღამური,

წვეთავს სინათლის ცივი ჰანგი

მთვარის არფიდან.

1971

შეყვარებული იყვნენ ღმერთებიც

მზე –

მთვარეს,

ზევსი – ჰერას ეტრფოდა,

შეყვარებული იყვნენ ღმერთებიც.

ვნების მახვილი აპოლონმა

ველარ ჩააგო!

ამ ქვეყანაზე ტრფობის ცეცხლი

მუდამ ენთება,

ნამდვილ სიყვარულს –

თვით სიკვდილიც

ველარ ჩააქრობს.

1972

* * *

წუთისოფელი ისე ირევა,

როგორც ფუტკარი

ახალ ნაყარი...

შენ, ეს ცხოვრება განა დაგვლიდა,

რომ არ გენახა ესე სამყარო,

სხვათა უხილავ თვალებით და

სხვა სიმაღლიდან.

1986

ღღეებს იზოგავ

ბედნიერებამ ზურგი გაქცია,
მიჰქრის ცხოვრება...
რას იქმ!

ეჰ, მარჯა!

ცა ღამეს ბეჭდავს ვარსკვლავებით
და ჰგავს რიზოგრაფს.

სურდაფულივით ყოფნის წლები
შემოგესარჯა
და ამიტომაც ღღეებს იზოგავ.

2005

* * *

მზე –

დროშასავით გეჭირა ხელში,
და სამშობლოს მტერს ებრძოდი
მუდამ,
ვითარცა ზევსი სტეორცნიდი არგანს.
შენ,
ქვეყნად დიდხას იცოცხლო უნდა,
რადგან სიკვიდილის უფლება არ გაქვს.

1991

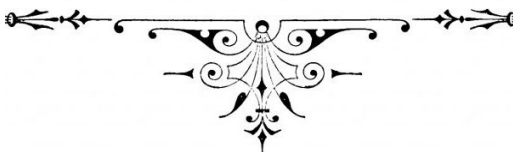
* * *

რუსთველის მზის გადგას გვირგვინი,
სამყაროს წვდება შენი მშვენება.

სამშობლოვ! –

შენი ხარ ციხე სურამის,
და მზადა ვარ, ვითარც ზურაბი,
შენს დიდ კედლებში
ჩასაშენებლად.

1961

* * *

ჩემი მზითმოსილი დღეები,
არყოფნის კარებში გადიან
და წამით ვერ ვასწრებ

შეხედვას,

ორმოცი წელია მწაღია –

ჩემს ღამაზ სიკვდილთან

შეხვედრა.

1981

* * *

სიშორისა და სიცივის,
ქარ-ქაოსიდან მოსული,
ბნელში ხეტიალს
არ იშლის:
ცა –
ვარსკვლავებით ორსული,
და ზღვა –
ფემხმძიმე ქარიშხალით.

ნოჰო

ფეხდაფეხ დაგდეფს წერამწერალი,
ბედისწერის კი მაინც არ გჯერა
და წინ მიიწევ გოლიათის
მძლავრ ნაბიჯებით.
კაცთა მოდგმისთვის ნიჭი არის
დიდი სასჯელი,
და შენ პოეტო,
უფლისაგან მიტომ ისჯები.

2001

* * *

შუბლჭმუნვარე და წელში მოხრილი
ეს მოვარე,

აღბათ ჩემი ხნის არის
და დააბერა დრომ უამურმა.

ჩარჩენილი მაქვს გულში

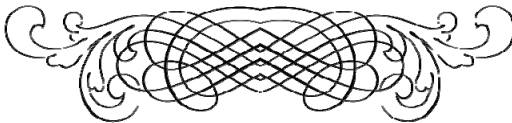
ისარი,

რომელიც ემაწვილს მტყორცნა

ამურმა.*

2004

* ამური (ბერძ.) სიყვარულის ღმერთი.

* * *

სადღაც მიღმიერ ღამის ნაპირთან
და სიახლოვეს მთვარის სავანის –
ვარსკვლავიერი ისევ ჰყვავის

შენი ჭაღები.

და სად სიცოცხლის არ ჩანს სამანი,
იქ,

შენი გული სიყვარულად

შეიმჭვალე.

1989

* * *

მივიწყებული ზამთრის ბაღები,
გაიღვიძებუ46 და კვლავ
ფარულად,
ვარდების გვირგვინს მზით დაიწნავენ.
და...

გაზაფხულის წვიმის
თქარუნით –
კარს შეუღწავს ტყეებს სიმწვანე.

1971

სიყვარული, ვითარცა ქვაზი

რომ უმკურნალე წარსულს კოლხეთის,
შავი ზღვა მიტომ შემოგეკედლა
და სიყვარული,

ვითარცა ქვაზი,
კვლავ მიგაციებლბს მიმწუხრის გზაზე,
კაცს,
სიცოცხლეში ქცეულს ლეგენდად.

2002

ოცნება

შურსა და სიძულვილს თესავენ
და აღარ იციან ბრიყვებმა,
რომ შენი ღამაში ოცნება –
მთვარეულ ღამაზ გზას მიჰყვება
და მთელი ღამე მზესავით –
ვარსკვლავებს მიიცოხნება.

1966

* * *

აქ,
ჭიდილია ყოფნა – არყოფნის,
იქ,
ველარ წყდება ძახილი და
ელვის ენები.
სად ვარსკვლავები –
შავი ღრუბლების
სარკოფაგებში განისვენებენ.

1968

ბაყათარი და თარხანი

ჰელიოსის ნაშიერის

ბეჭედი,

მზის შუბლზე გაზის.

ადარ უნდა დაახანო

და სიკვდილი უნდა დასცე

ბეჭეებზე,

როგორც ვახტანგ მეფემ

დასცა ხაზართა და ოვსთა

ორი დიდი ბუმბერაზი:

ბაყათარი და თარხანი.

1969

* * *

ქართ გაბანჯგლულ ზღვას
თავმოწყონედ,
სანაპიროზე უღევს ტორები
და ვერ აკავებს გადატეხილ
მზის ყვითელ ანძას.
გავცქერი ზვირთთა ამთაგორებას,
და აშკარაა: საქართველოს
ლანდშაფტებს ბაძავს.

1984

* * *

ცისკენ იღტვიან შენი ღექსები,
ვით ოცნებათა ეიფელები...

(და ჩემო,

მეტი სიფროსილე გმართებს!!!)

შენ, ქართულ სიტყვას,

ვით ჩიტის მართვეს,

დაკორძილ ხელისგულზე ისვამ

და ეფერბი.

1964

* * *

ათასწლეულთა ნისლით დაფარულს,
დავიწყებიდან კოლხო
მე გიხსნი,
რადგან თვალეში შენი ხსოვნის
ცრემლი კიაფობს,
რომელშიც ისმის მოთქმა ჩემი
შოორეული მისხის და მისხის,
რაც გულს მიგმირავს და
კაიაფობს.

1972

* * *

ასეა ოდით:

ერთი მიდის...

მეორე მოდის,

სიკვდილ-სიცოცხლის

ჭრიალებს კარი.

დღისა და ღამის შავ-თეთრი

ფრთებით.

დღისით მზე დაჰფრენს

და ღამით მთვარე.

1984

* * *

მიწყდება ფიქრში ზურნისა და
არღნის ჩხავილი.
და კრწანისისკენ როცა ჩავივლი,
ზეცა მოიწყენს და გაავდრდება.
მიწას თქარუნი შესძრავს
ცხენების
და გზისპირ მდგარი –
თავწაჭრილი დიდი ჭადრები
არაგველებად მომეჩვენება.

1982

* * *

ბნელი ღამიდან გარდმოსვეწილი
მთიები, ცაში

სიღიადის უსხედან ტაბლას,
სიშორისა და სიმარტოვის ისმის
ღაღადი...

მარადისობა კიბეებით ჩამოდის დაბლა,
რომ მზითმოსილი და მაღალი
უფრო ამაღლდე!

1989

ხვამლს და უქიმერიონს

იები, არც ვარდები...

ლამაზ ცას იმერეთის,

რა თუნდ მუქი ერიოს,

წამსვე გალაუვარდება,

თუკი თვალი შეაგლე

ხვამლს და

უქიმერიონს.

1983

* * *

მწუხრის ციცქნა ვარსკვლავები,
სიშორის მზით შენისლული,
კვლავ ფეთქდება

ცად ნაღმებად.

დღე-დღე ელის შენი სული –
მთაწმინდაზე ამადლებას.

2005

* * *

მზე ისევ ჩუმად ჩადის წარსულში
და არ უნდა უკან მოხედვა.
სადღაც ვარსკვლავი ბრწყინავს
იაქედ.

ცა – ზღვაა,
მთვარე მოჩანს კოლხეთად,
რომელიც ღამეს მიფორიაქებს.

ლომი ღოლბაია

მონადირე დეეკაცი,
ფშენიდა კლდეებს,
ვით ტაროს,
ძირს ეყარა ნაფშენევი
და ხალხს შერჩა არიკად.
მის ღოდს ახლაც ამშვენებს:
მთვარის თეთრის სვეტი და
ვარსკვლავთა მოზაიკა.

1961

* * *

გაზაფხულზე აღუჩები,
ზღვისპირ ჩანან აფრებივით.
ქარის ხელით სანაპირო
ქაფითაა მოღობილი.
ფრთას შლის ცაში აფრენილი
მზე –
კოლხური ხოხობივით.

1963

როდესაც სიკვდილს დავაპირებ

ციდან მირონივით გადმოსული –
სიხარულის მოდიდება ნაპირი,
ღმერთი ამისრულებს დანაპირებს:
იქნება მარტი

ან აპრილი,

როდესაც სიკვდილს დავაპირებ.

1969

* * *

ცაში ამაღლებულ დღეებს,
სიახლოვე სურთ

ღმერთებთან.

უამი თვითონ დაგვის ჩრჩილებს.

შენი მზე კი სულ ენთება.

ქვეყნად ვერვინ დაგიჩრდილებს.

2000

სამეგრელოს დაღაშქვრა

ეს მერამდენედ –

ჩემს სამეგრელოს
ყელი გამოჭრეს და გამოლადრეს
ცხადად...

და მიტომ ველარ გაუძღეს
ავაზაკობას, კაცთა სიმხეცეს:
ჩემმა სიზმრებმა მიატოვეს აქაურობა
და ძველ კოლხეთში
გადაიხვეწნენ.

1993

* * *

ცის ღამაში აკვარელი –
ყვაილებში დავდგი მინდვრად
და ფერები ვუსვი ტილოს.
და სიკვდილთან შეყრა მინდა,
ვერ მოვკვდები
უსიკვდილოდ.

1992

* * *

მაშინ სხვა იყო,
სივრცეებში დასაუვანებლად,
მიგაქროლებდა მთვარის აფრები...
თავი სიცოცხლემ არ იქნა და
არ დაგანება!
აწი რას იზამ,
აღარ გყოფნის ზეცა
საფრენად!

2003

* * *

ვით ინდურ ხურმას,
 სსოვნის ტოტზე ძლივს
 შემორჩენილს,
დასავიწყებლად ვინ გაიმეტებს –
 კოლხეთის წარსულს,
რომელიც მზეს პირზე ადნება.
ცაში ვარსკვლავად მინთებს იმედებს,
ჩემი კოლხეთის –
 მოვარეული წამოლანდება.

1967

* * *

ადრე სხვა იყო...
ზღვას ბლადნენ ოქროს ვერძები.
დრო შეიცვალა და
გამძვინვარდა...
მე, მზის შვილი ვარ,
მიტომ მზე მეყვარობს.
მაგრამ მე მინდა ზეცის ბინადარს,
გულზე –
ქართული მიწა მეყვაროს.

2006

* * *

როცა იგემა ცნობადის ხის
ტკბილი ნაყოფი,
 წამს სიმარტოვეს გადაეყარა.
ფეხდაფეხ სდევდა შიში არყოფნის,
 მიტომ დატოვა ცა
და ქვეყანა.

1988

არაფრის შიში

მეშვიდე არა,

მეცხრე ციდან –

სიცოცხლე მეცხრე,

უფლის წყალობით რადგანაც იშვი

და გაუძელი ტანჯვის ბორბალს,

სიკვდილის შიმშილს.

რადგან მოგეცა დიდი მგოსნის სახელი

ჯილდოდ,

ატარე იგი...

დროშად გქონდეს არაფრის შიში.

2000

* * *

ვარსკვლავების სადღეგრძელო –
მთვარის ვერცხლის

თასით შევსვი,

როცა მესმა ხმა –

ზღვაურის.

აღარ მიყვარს ჩუმი ლექსი,

ლექსმა უნდა იხმაუროს.

1977

* * *

აწეული აქვს დელვის საყელო,
ქარის ნიხბებით გითხრის
სამარეს,
აღარ დაგინდობს ზღვაა –
ორგული.
სურნელს, რომ აფრქვევს იასამანი,
სხვისი ბაღიდან გაქვს
გადმორგული.

1981

* * *

შურით და ღვარძლით შეკერილებს,
ენახოთ,

დაუდგებათ რა დახლები!

სიკვდილს, მათ ჯინაზე არ ვაპირებ!

ჩემი უეცარი გასახლებით,

არ გავახარებ –

ამ ვამპირებს.

2007

* * *

გამოიდარებს...

მოვლენ დღეები
და შენს სურვილებს გასაშრობად
მზეზე გაფენენ,
რადგან სიკვდილი ვერ დაიზავე.
აი, ამიტომ,

ერთადერთი შენი მიზანი –
სიკვდილისაკენ ფრენაა და,
სხვა არაფერი.

2001

* * *

ვითარცა ბაწარაული*
მთებმა ბილიკი იშიშვლეს,
წარბი წამით არ შეხრიათ.
ზღვისპირ მდგარი კლდე ვამსგავსე –
მოყმეს მაღალს და
პირშიშველს,
ზღვა კი – მღრინავი ვეფხვია.

1969

* ბაწარაული – ხმლის სახეობა

* * *

სიბნელე ჩამდგარ პარას ჭალაში,
ათას წუხილს და
სევდას მოგგვრიდა,
თავგანწიურული კივილი ქართა.
ცა, ვით ბერდედა ღრუბლის
მორგვიდან –
მოვარდისფრო ელვის ძაფს ართავს.

1969

* * *

სადღაც სიმყუდროვეში
სძინავს მთვარის სასახლეს
და სიზმრებში მთიები
თვალებს ჩუმად ახელენ.
მიწა შიშით ცახცახებს,
რადგანაც მზე ჰკიდია,
ვით დამოკლეს მახვილი

1969

უცხო ლანდი

ჩამოყვება საცალფეხო ბილიკებს,
(რომელიც მთებს საბელივით
ეკიდა.)
და ჩაკეტილს გახსნის კლდეთა
დარაბებს,
მერე გზისპირ გადმოდგება ბეჭიდან
და დილამდე უხმობს
სამას არაგველს.

1969

* * *

ქერუბიმს გამოქცეულმა,
ვით ანგელოზმა ღამაზმა,
ელვამ ცა გადიკისკისა.
უცხო ხმამ სივრცე გააპო,
ვითარცა წვერმა
ისრისა.

1986

* * *

ნიანგს ბებერი მენავე,
სულ ნაწილ-ნაწილ აექნა,
მერე დაეფლო წყლის პირას!
ნახა და ბევრი იტირა,
მოხუც ზღვას
მეტი რა ექნა?!

1987

* * *

სადღაც მოყავდით ვნებას,
მოგვიდებოდით წამით,
ადარსად ჩანდ და ხავსი.
თვალეში გვეღვა ელვა.
ისედაც ღელვით
სავსეს,
ზღვა გვიმატებდა ღელვას.

1962

* * *

სიმყუდროვით და სავსე სინათლით
მოჩანს შორიდან

მთვარის ყულაბა.

უფრო იქით კი შავი მიწური.

ღამემ ცა ელვით

შემოულამბა

სარჩული –

ვარსკვლავებით დაწინწკლული.

1965

* * *

ცა მკროთლად ბუტავს სიხუმის სანთლით,
შორიდან მოჩანს
მთოვარის ნიში.
მწვერვალები კი სიმაღლეს კლავენ.
მიწა შეყურებს
ბავშვური შიშით,
მთების დაკუნთულ გულ-მკერდს და
მკლავებს.

1988

* * *

ღამე ქაცვია მწყემსივით,
მთვარის საღამურს აკუნესებს.
ამაყად დამღვარ –
მთებს სცივათ
და შეცქერიან მუდართ
ცას –
ვარსკვლავებით დაკემსილს.

1977

* * *

მნახა და ნაპირს მოაწყდა
და ღელვა უცებ მოდიდა
ასეა ღელის ბუნება.
მე,
ზღვას ვუყვარვარ
ოდიდან,
იმიტომ მედიღეულება.

1960

* * *

შუაღამემ მოულოდნელად,
მამლის მეორე ყივილი –
(სივრცეს წვიმებით ნამღვრალეცს).
ისევ აძგერა გულს გორდად.
გამშრალ დაწვზე კი
ცას – მთვარე,
ცრემლივით ჩამოუგორდა.

1965

* * *

ყალყზე მდგარი ზვირთები,
თითქოს სპაა პიროსის...
და ცხელ სანაპიროზე
ყრია სხივთა ნადავლი.
ზღვას დუჟი სდის,
რადგანაც,
უჭერს ქარი სადავეს.

1964

ძნელია ებრისელობა

შურს და მტრობას რომ გაუძლოს,
დიდია მეგრის მცდელობა.
რადგანაც უხმობს
მერმისი,
ფრთებს კვლავ ისწორებს ეგრისი...
ძნელია ეგრისელობა.

1989

* * *

გავარდა მეხი!
თითქოს და ცა ელოდა ნიშანს,
გაფრინდა ელვა,
ქუხილის ხმას ალბათ
უცდიდა.
აიმღერა სივრცე...
გრიგალი იშვა,
ზღვის შავ მუცლიდან.

1978

სინარნარე კოლხური ენის

ეფვრატის და ეგეოსის –

მობიბინე ნაპირებზე

ხარობს ჩვენი სვე და

გენი.

და ბაბილონს ევინება –

სინარნარე –

კოლხურ ენის.

1964

* * *

ელვის კუდება ღრუბლები,
მწუსრისას, ვით ურჩხულები
შეუდგნენ ზვირთთა ყლაპვას.
ზღვა ნაპირს ეჭურჩულება
ისევ,
რადაცას ცალყბად.

1971

კოლხეთისა და ქიქეთის

ათასწლეულების იქით,
პირველ არსთა იმედი:
გადოლი ჩანს
ბაბილონის
და მაღალი მწვერვალები –
კოლხეთის და
ქიქეთის.*

1969

* ქიქერი – ვევიპტის უძველესი სახელწოდება.

* * *

მზე ღრუბლის შავ ხელს
იფარებს,
თითქოს ემალება ნაცნობს,
(ესეც მისი არის სენი)
ერთი ტალღა არ ისვენებს:
კოცნის ნაპირს,
ხტის და ანცობს.

1968

ვუხმო რუსთაველსა და დანტეს

მე,

ჯოჯოხეთ გამოვლილი,
ვუხმო რუსთაველსა და
დანტეს:

– მტერი არა!

მომხრე მინდა!

მოსული, დიდი მითრიდატეს
პონტოდან და
კოლხეთიდან.

1972

სკილასა და ქარიბდას

ჩემი დიდი სავსავი –
რწმენა არ გადარიბდა.
დავალწიე კიდევ თავი –
ზღვაში მღერალ სირინიზებს,
სკილასა და
ქარიბდას.

1987

* * *

მოდგება გრძნობა მორევით
ზღვა და ლურჯ ნაპირს
უხრის თავს,
ვითარცა ღამაზ ფერიას.
შავთმიან ცასაც მწუხრისას
ელვა – ისე, ვით ჭადარა
აქა-იქ გამოერია.

1987

* * *

მთვარე ღრუბლებს თავს აფარებს,
ზვირთები ჰგავს –

ურა ცხენებს,

უნაგირებ დაუღამი.

და...

ქარი ზღვას არ ასვეენებს:

სურს ამოსდოს ზღვას

ლაგამი.

1986

უზბულში

ზესთა სამყარო ჩამოქურხდა,
მერე წყვილიაღში წამით
ინათა

და მომეჩვენა:

კლდეთა ქიმზე იდგა
ბეთქილი,
და სახე ჰქონდა თოვლითა და
ცით შეფეთქილი.

1971

* * *

ბაბილონის ძველ გოდოლთან
ყრია ჩემი წინაპრების
მოტანილი ქვა და კირი.
და შორეულ წარსულიდან –
დიდ კოლხეთის ისტორიის
ვისმენ ტირილს.

1984

* * *

ქათქათა, ვითარც მანდილი,
რომ ხურავს ყველა წელს
ნაკიანს –
ღრუბელი – ჩესუჩის ნაჭერია.
ცისთვის მიწა –
იატაკია,
მიწისთვის ცა – ჭერია.

1963

* * *

ფრთებს დაკეცავენ
როცა აფრები,
მზის ჩასვლის მერე,
უამს სადამოსას,
ძილს მიეცემა ნავთსაყუდარი.
ტალღებს ნაპირზე უნდათ
ამოსვლა
და ცრემლნარევი ისმის მუდარა.

1983

კოლხური და სანსკრიტული

სსოვნის დიდი სანთლით ხელში,
მსურს შევადო,
როგორც მნათემ,
წარსულ დღეთა ცხრაკლიტურლი,
სადაც ელის დღეთა ნათელს
კოლხური და
სანსკრიტული.*

1967

* პინდური – (სანსკრიტული).

* * *

ვითარც ადრე,
გულმშვიდად
აწ გვერდით ვერ ჩაუვლი
და თვალებში, როგორც მზეს,
წამითაც ვერ შეხედავ.
და იქნება ლამაზი, დიდი დღესასწაული,
შენთვის, როგორც პოეტის,
არ ყოფნასთან შეხვედრა.

1973

გუბაზ მეფის ნაშიერი

მზის და მთვარის დიდი ქვებით,
სიყვარულად დაიფქვები –
გუბაზ მეფის ნაშიერი.

სანამ ცოცხლობ,
სულ იქნები,
კოლხეთივით თვალმშიერი.

1969

* * *

უამი წამით არ ჩერდება,
მიჰქრის და
წარამარაობს
და ცას უკიდეს აღმურებს.
ზღვა უნანაეებს –
მარაოს,
კოლხეთს და „კოლხურ ფსალმუნებს“.

1993

ასი წლის მოლოდინი

გმირთა – გმირის მოლოდინში,

გაგვიფრინდა ასი წელი,

სულ უჩუმრად:

დღე – ხვალეთი.

თუმც ხმა გვესმის აკვნის რწევის –

ტბისძირიდან

ბაზალეთის.

1970

* * *

თმაგაშლილი ზვირთების –

ცაში ადის წუხილი...

ამდაგვარი დეღვა კი,

ჯერ არავის უხილავს.

არის ქარის პალოზე –

ზღვა მიბმული კრუსივით.

1966

**ცა – ვარსკვლავებით
ბადაბუბული**

მოვადრდისფრო ფრთებით
ელვა,
ვინ იცის საით იფრენდა.
მთვარე ეკიდა ცაზე უგულოდ –
შუბლზე ღრუბლების
ფოთლებს იფენდა.

1972

აქსიომა

დღე ტიტველ-შიშველია,
ტანთ არაფერი არ აცვია,
ღამეს კი შვენის ვარსკვლავებით –
ათასფრად
დაწინწკლული
ხალათი.

სიცოცხლე?!
სიცოცხლე თვალმაქცია,
სიკვდილი?
სიკვდილმა არ იცის ღალატი.

1986

* * *

მოვარდა და ქარიშხალმა,
ღრუბლის შავი აკლდამიდან
გამოიხმო სული წვიმის.
და მერე ცას მეხთატეხამ
გადუმსხვრია –
მთვარის ქიმი.

1971

ცხოვრება ენგურია

ნიადაგ არყოფნისკენ მიმავალი
ცხოვრება –

ბობოქარი ენგურია

და არა მუნჩია¹ და ფიჩორი²

სიკვდილი –

დედასავით ერთგულია,

გულში ჩაგიკრავს და...

არასოდეს მოგიშორებს!!!

1986

^{1,2} – პატარა მდინარეები დასველეთ საქართველოში.

* * *

იგი სიცოცხლის მეზობლად სახლობს,
ტირილი,

გლოვა და ცრემლი შვენის.
ცხოვრება მისთვის მარად უქმეა.
დედამიწაზე სიკვიდლზე ბრძენი,
ღმერთს არავინ და
არაფერი არ შეუქმნია.

1986

* * *

წარსულიდან მოსული,
ყიჟინა კი არა წყდება –
მენავის და მეომრის.
და კოლხეთს რომ აწყდება
და ზვრითი არა,
სკა არის,
დიდი რამზეს მეორის.

1974

თურქებს და არაბებს

ათასი წლის მერეც კი,
არ ამოდის ბაღასი,
ქართლში,
მიწას დანარბევს.
წყევლის ღმერთიც,
აღაჰიც,
თურქებსა და არაბებს.

1968

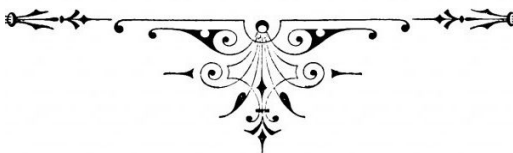

სოფელ უდეში

მიგატოვე კოლხეთს ყუდე*
და ვესტუმრე ქართლში
უდეს,
ჩემი ფიქრის ნაგსაყუდელს,
რომელსაც ქვა – ბალავარი –
კოლხურ-ქართველური უდევს.

1971

* ყუდე (მეგრ.) სახლი, სასახლე.

ალერტის ხატი

ალბიონის კუნძულებზე,
ხატს დავეძებ ალერტის –
ნავარაყევს კოლხური
ჩხანათი და ოროთი.
და მსურს ალი ავარდეს
წიგნსაცაგებს:

ოქსოფორდის,
კემბრიჯის და ჰარვარდის.

1997

გზარი – დოღბაია

შვიდითასწლეულის წარღვნის
ცოცხალი მოწმე:

კოღბთა დიდი ქვეყანა:

„ია“-ცა და „აია“-ც

დავიწყების ნისლში წყვს...

მაგრამ სახელს აგრძეღებს –
წარღვნას გაღარღენიღი გვარი –
დოღბ-ა-ი-ა.

1964

ოსირის და ისიდას

ვითარცა პოსეიდონს¹

და ვითარცა აიდის²

(რჯულად კოლხებს ისედაც!)

მე,

კოლხეთში დავეძებ –

ოსირისს³ და

ისიდას.⁴

1999

¹ პოსეიდონი – ზღვის ღვთაება.

² აიდი – ქვესკნელის ღმერთი.

³ ოსრისი – ნაყოფიერების ეგვიპტური ღმერთი.

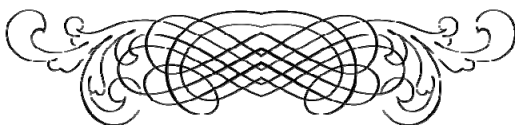
⁴ ისიდა – ოსირისის მეურლე, უზენაესი ღვთაება.

* * *

სიხუმის ქვაბიდან აშეებული,
მძინარე ქარიშხალი
ზღვებს იგონებს.
ღრუბლები ყრია პაპიროსის
ნამწერებივით.
ცა არის ღვთაებივი ლექსიკონი,
ვარსკვლავ-მურიცხებით
დაწერილი.

1969

ბინეხი

ძველ კოლხეთის და ეგვიპტის
წარსულის კარს

ვერ მოვხურავ,
(მათი დიდი ისტორია მინახია.)
რადგან ვიცი, რომ ვენახი –
ბინეხია,
ეგვიპტურად და კოლხურად.

1974

* * *

ვარსკვლავები კი ტიტველ-შიშველი,
ისევ უსხედან მოოვარის კერას –
და თავზე ეღვის სანთელს
ივლებენ,
თვალისჩინივით უხარია სიშორე
მზერას –
დაფეხმძიმებულს ნათელხილვებით.

1979

* * *

მპინვარე ღამის ოკეანეში,
ცოფმორეული ქართ დაგეშილ –
მზის ცეცხლოვანი ძახილი ისმის.

შორს კი,
ღრუბლების სარკოფაგებში,
გულ-ხელ-დაკრეფით ასვენია
ვარსკვლავები ისნის.

1988

* * *

ჯანდად მისდევდა გრიგალს
გრიგალი,
როგორც ატილას სპა და
ამალა,
მომხდურთა მხედრებს დანადევნები.
შორით მოჩანდა ზღვათა
ტრამალი,
გადათქერილი ზვირთთა მერნებით.

1987

მწოლიარე ლექსები

ოკეანეები გადავსერე,
ურიცხვი ზღვები მოვიარე
ზვირთივით –
გრიგალში ნარწევით.
ათასობით ლექსი,
მწოლიარედ,
მარჯვენა მუხლზეა დაწერილი.

1971

გათენება

დილის მზისადმი გაგზავნილი,
მთვარის ნახევი ჩანს,

ვით წერილი.

დღე-ღამე ერთმანეთში არეულა.

ელვის ჭადარა გარეული

ღრუბელი, –

მოუშვია ცას –

წვერივით.

1974

კოლხური ენა

ჰელიოსის ცაში ნაწერს

მურიცხებით....

დაცინიან!!!

და ზოგ-ზოგი ჩანს ველური.

რა კოლხური!

ენა იმათ არ იციან:

ქართული და

ქართველური!!!

1969

პირამიდების ტექსტები

აი,

ახლა ვდიდგულობ,

(ადრე პირს ვარიდებდი).

რადგან ჩუმად ვკითხულობ

(შავად ნაწერს კოლხურად).

„ტექსტებს პირამიდების“.

1993

აიეტიდები

მშობლიური დაუვარდიდან,
როს მირონად წვეთავს
ნამი,
მთები ცერზე ღვებიან.
მზე – დედაა,
მთვარე – მამა,
ვარსკვლავები –
აიეტიდებია.*

1969

* აიეტიდები – მზის და მთავრის შვილები.

ტყაშმაფა და ოხოკონი

წყლის ფერიას კენესა ისმის,
აღბათ მალე უნდა მორჩეს,
 წყალთა დედა ძუძუს
 მობანს.

და სქევიათან¹ აქეთ სერობა
 ტყაშმაფებს² და
 ოხოკონებს.³

1962

¹ სქევია – დელის სახელია.

² ტყაშმაფა (მეგრ.) ტყის დედოფალი.

³ ოხოკონი (მეგრ.) ტყის კაცი.

კილხაც, კოლხაც, კოლხეთია

წარდენამდე თუ წარდენის იქით,
სიცოცხლის კლდეს მოხეთქია
და აწი თვალს,
ვინ აუხვევს.

ჩემი ძველი კოლხეთია:

კილხაც,¹

კოლხაც,²

დიაუხიც.³

1972

^{1,2,3} – ძველი კოლხური ტომები.

* * *

ქაოსიდან მოსულეობა –
ბედი ზეცას მიანდეს
და ცხოვრობდნენ ალთას,
ბაღთას:
ღმერთი ხმელთა,
ღმერთი წყალთა,
ღმერთი უკუნ – წყვიდადის.

1987

* * *

ამჟვენდად გენოსები,
მზიდან უჩუმრად მოდიან
და მოსვლით –

ცოდვებს იღებენ.

სიკვდილი სასრული როდია,
ზოგჯერ საწყისია დიდების.

2001

გოჯის ციხესთან

ნათლის სვეტივით იდგა წარსული,
მაგრამ ტეხურთან

უცვებ შებინდდა,
ბნელს ვერ იკავებს მნათთა
ცხაური.

და გოჯის ციხის ქონგურებიდან
მესმის მედეას ხმა

საცნაური.

1974

ვარსკვლავების სასაფლაოზე

სიშორეს თვალი ევსება –
ქარებითა და
ქაოსით.
და პლანეტები გაჩენის დროს
ვერ იხსენებენ.
აჩრდილთა შორის –
ვარსკვლავების სასაფლაოზე, –
დიდი მგოსნების სულები
კვლავ განისვენებენ.

1977

* * *

სხვა სამყაროდან ჩამოვარდნილი
მთვარე ღრუბლებში იყო
გაჩრილი.
ნაპირზე ქაფის ვერცხლი ეფინა.
და...
თვითმფრინავის ფრთათა
აჩრდილმა –
ზღვა გადასერა უცებ დელფინად.

1998

ღამეული თბილისი

დიდისნის უნახავმა თვალებმა
ნახეს და სიხარულით
იტირეს:

ასე ღამაში და დიდებული
თბილისი –

ღამეულ მტკვარში მოტივტივე,
ვარსკვლავთა ცეცხლწაკიდებული.

1979

ღამის ლიტანია

მუხლმოყრილი ვარსკვლავები
გარს უვლიან მთვარის
საყდარს

დიდ ტანიანს.

და...

ცისკრამდე –

უსამნო ცის სასულეთში

ისმის ღამის ლიტანია.*

1981

* ლიტანია (ბერძ.) საყოველთაო ლოცვა

ეს კოლხეთია

მთას უკავია სავსე პირთამდე –
ქარიშხლით სავსე ვერცხლის
თასი ზღვის
და ღვება უამი მზის და მთვარის
ჩუმი ნიშნობის.

ეს კოლხეთია –
ღმერთქალ ფასისის,
სად სიძულვილი,
სიყვარულად
აღმოიშობა.

1981

* * *

ელვის ნაკვალევს გაუყვება
სმები ქუხილის,
გამოუჩნდებათ მთებს
მდინარეთა –
გრძელი კუდები
და მერე ღამე ბებერ კრუხივით,
კვლავ დააჯდება ვარსკვლავების
სინათლით ამოკემსილ ბუდეებს.

1966

ყაყაჩოები ქართლში

გადმოდგნენ სერზე და ხატება

ცას დაანახეს,

წითელი პერანგი შეკრული აქვთ

შავი ღილებით

და აწონებენ თავს მშვენიერ

ქართლის სანახებს:

წელმადალი და ტანწერწეტა ყაყაჩოები –

ვარდისფრად –

ტუჩებშეღებილები.

1988

მრავალწერტილთა ჯებირი

ვარსკვლავთა იქიდან მოსული –
ფიქრები ღამის ცას
დაბინდავს...
და მერე გულისთქმა ღეთაებრივი –
გადმოდის სტრიქონთა
დამბიდან
და ვეღარ აკავებს მრავალწერტილთა
ჯებირი.

1985

ადამის ძეგლი

თოვლით მოსილი სისპეტაკე
მაღალ მწვერვალთა,
ბორგუნა,
გულისთქმა მათა და ხევთა
და ნიაღვართა ბნელი ტოტები –
ვერ გადარეცხავს ადამის ძეგლი
გულის სიშლეგეს
და ბოროტებას.

1988

ხმები კოლხური

აღმოსაყვით –

არაგვიდან და ალაზნიდან:
ესმოდა პონტოს ხმები კოლხური.

კავკასიონმა როცა წარბი

მაღალი აზიდა,

დიდმა წარსულმა ხმა გაიკმიდა!!!

და... ჩანს კოლხეთი

ვერ გამოდის

ათასეულ წელთა ბინდიდან.

1995

* * *

გმირთა სულებით დასახლებული –
აწმყოს სარკეში

არ ჩანს წარსული,
სუფევს წუხილი და უგულობა.
მშობლიური ცა –

მზეგანძარცვილი
და სიყვარულის ფერნაკულობა.

1993

უსალმუნო

ჩამოიქროლა ჟამმა უჟამომ
და მზით დაწნული უამრავი
ათასწლეულის –
მათრახი ზურგზე გადამიჭირა
და ვარსკვლავების მეწვის იარა.
ფრთხილად მკითხველო!
ახლა,
ხელში,
წიგნი კი არა,
ძველი კოლხეთის ძლივს მფეთქავი
სული გიჭირავს.

1968

* * *

ვარსკვლავებით და მთვარით,
კვლავ დაგიფარავს ღამე,
ციდან მოფრენილ
მგოსანს.

თუმც გვდავება ჟამი
შენ, შენზე ადრე მოსვლას.

1970

* * *

რა არის სიცოცხლე?!
არც ღირს ხსენება,
ის არის გადამფრენ
ფრინველის,
ხის ტოტზე ჩამოსვენება.

1989

* * *

სიმეუდროვეში ელვა ელვას
გაედევნება,

ქუხილის ხმაზე,

ცა უბეში მზე გადამალავს

და ღრუბლები უცებ გალღვება.

იყივლებს ზღვიდან ფრთაგაშლილი

ქარის მამალი

და მოაწყდება სანაპიროს –

შიშის ტალღები.

1982

* * *

მძიმა მაგრამ,

ჩვენ სიცოცხლე არ გვემძიმა,
მიტომა რომ სამყაროში

ველარ ვეტევიოთ.

და როცა ჩუმად მიგვეძინება,

ვერავენ შეძლებს გაღვიძებას

მიწის ბელტების.

2003

* * *

თვალი მარადის მაღლა უჭირავს –
ცის და სიმაღლის

ახრჩობს წყურვილი.

გულისფანცქალით ელდოება

ქარის მოფრენას და...

ზღვა მამალი ინდაურივით,

ნაპირთან მოდის

და იფოფრება.

1969

* * *

შორეთს მიკარგულ მითებიდან
და ლეგენდიდან –
ბღაველი ისმის ოქროს ვერძების.
და ფიქრები წამით ვერ ძღებენ:
სადღაც ნილოსის და ეფერატის
სანაპიროზე –
კოლხთა საცხოვრის
და ნასახლარს,
კვლავ დაექებენ...

1964

სახინოში

ჩამავალი მზის ბორბალი –
ოქროს მარცვალს

ველარ ღერღავს.

და გადმოგეურებს მთიდან სახინო.*

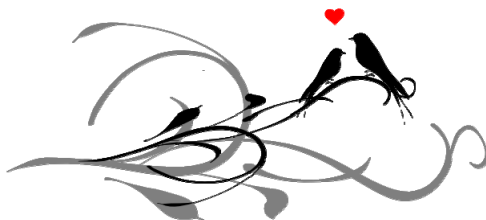
და მწუხრის ცა მკერდს

იდღღავს –

ვარსკვლავები რომ გამოაჩინოს.

1996

*სახინო-სოფელი – წალენჯიხის რაიონში.

სამეგრელო – 1855

წარსულიდან ქარს რომ მოაქვს,
ერთმანეთში არეული

ხმა დამხვედურის და

მოძალის:

ომერ ფაშას სპას რომ ებრძვის –
კოლხი ეკა ჩიჩუაა –

სამეგრელოს ამორძალი.

1969

* * *

მირიადი წელი არის,
რომ უფალი გადმოგვეურებს –
ქართული ცის ფრესკებიდან.
და კოლხეთი –
მზით მოსილი,
რომ ამოდის ქვესკნელიდან.

1968

ოღაბადე

აი, კოლხეთი –

(ღვთოს ოღაბადე*)

სამოთხის ბაღში –

(აქ პირველი ადამი შევა.)

სად ხე ცხოვრების დახუნძლულა

ხილით ცნობადის,

მაგრამ...

ჯერ არ უგემია ნაყოფი ევას.

1971

* ოღაბადე (მეგრ.) – დაბადების ადგილი.

* * *

უფლის თვალდან რომ გამოკრთის
სინათლე,
და სწორედ იგია,
მთიები ცაში რომ არწევენ.
დღე-ღამე გადაშლილი წიგნია,
მზისა და მთვარის –
შავ-თეთრად ნაწერი.

1968

* * *

უწყლოდ დახოცილ დელფინებივით,
სანაპიროზე –

პირუკუღმა ყრია ნავები,
ზეცა კი დელავს და შეშფოთებით,
სიცხიან მიწას –

კვლავ უნანავებს –
მთავრის ხითა და ვარსკვლავების
ყვითელ ფოთლებით.

1979

* * *

(ვარიანტი)

ვით არაგველთა ფარ-მუხარადი,
მტკვრის ნაპირებზე ყრია ნეშობი
და თვალს ღიმილი

პირზე აშრება:

კრწანისის ველზე წითელქუდა
ყაყაჩოები,
ვით მაჰ-მად ხანის ყიზილბაშები,
კვლავ სისხლიანი
დათარეშობენ...

1971

XIII საუკუნის ვენეციური რუკები

ავხაზეთი სურთ წარგვტაცონ –
სისხლიანი ომებით,

იმ აფსუებს,

იმ ცივანებს.

მათ სურთ ნახონ რუკები:

ბრუნისა და

ომემის,

ფრანცისკა და დომინიკა პიცივანის.

1994

ვარსკვლავების ოქროს მესრებით

გამთენიისას შიის სინათლით
თვალი ევსება

და თავს აფარებს ღამეულ
ოროს.*

და მოხუც მთვარეს სახლ-კარი აქვს
შემოსარული –

ვარსკვლავების ოქროს მესრებით
და მარტოდ ცხოვრობს.

1977

* ორო (მეგრ.) – ჩრდილი.

* * *

არმაზის დიდ სამარხებში –
მძინარ წარსულს კვლავ
აღვიძებს
ხმა ბარის და წერაქვის.
ჰგავს მტკვრის პირას მდგარი
მცხეთა,
სულ ახლახან გაღვიძებულ სერაფიტს.

1957

ანიდან – ჰომეღე

უსამანო,

უთვალავი,

დრო და უამი გავიდა,

რაც სამყაროს მოვედეთ.

ჩვენ ვიწყებით – „ანიდან“,

და მივფრინავთ – „ჰომეღე!“

1996

ნუში

პატარა,

სულ ერთი ციდა,

გზისპირას დამდგარი ნუში,
ვისაც სჭირს სიყვითლის სენი.

სამყურას ჩაჩურჩულებს ყურში:

– გიყვარდეს მოყვასი შენი!

1989

* * *

აღბათ მალე დაფარავენ საფლავს
ტუიები და ფოთლები ტვიის.
რადგან, სადღაც ცივი ქროლა იხმის:
სასიკვდილოდ გასროლილი
ტყვის,
გასაგმირად გაფრენილი ისრის.

1993

* * *

ცის როდინში ნაყავს დილა –
მოვარდისფრო ნისლის ბინდებს.
და სახეზე ქართველის მინდვრებს,
ისევ ვატყობ ყაყაჩოთა ნაყვავილარს,
თითქოს „დიდი ბატონები“
სტუმრებიან.

1977

**მზაკვრობა, როგორც
ბოლოქანქარა**

რწმენის ყურშა კი
 ჯაჭვს კვლავ ულოკავს,
თავისუფლების იმედი კი აღარ
 გამქრალა,
თუმცა დაჰკივის თავს ტარტაროში.
მზაკვრობა, როგორც ბოლოქანქარა,
ისევე ჯდება ამირანის
 რკინის პალოზე.

1991

მეღვა

ბრძენი,

ჭკვიანი,

სიყვარულში კი მიაბიტი,

აიეტ მეფის ტურფა ასული,

საუკუნეა –

ოცღაცამეტი

ცოცხლობს კოლხეთის –

დიდი წარსულით.

1972

* * *

დილას –
მზესავით უნდა ეხილე,
მაგრამ ღამის ხმა ისმის
გაქრები!
დღეებს ეფარვის არყოფნა და...
კვლავ ფეხაკრებით –
გიახლოვდება...
გეპარება ის ძუ ვეფხვივით.

2005

* * *

ცის უდაბნოში მარტოკა მავალ
მთვარეს,

ვით წინათ,

ეცვალა მხარი

და აყურადებს ვარსკვლავთა ცვენას.

ძირს კი, ყრუ-მუნჯ ზღვას

ხმა ესმა ქარის,

შეკრთა და...

უცებ აიდგა ენა.

1970

ცაა – ღმერთთა სასაფლაო

ვით ბუნების საოცრებას,
ადამის ძეს და მის ფალოსს,
თაყვანისცემა –

არასდროს არ დაკლებია.

მიწა არა, ცაა ღმერთთა სასაფლაო
და ვარსკვლავები –

მათი ოქროს აკლდამებია.

1966

8000

ეხლა არა!

წარღვნამდე კოლხს

ჰქონდა ვაზი,

ღვინო,

ჭური,

მარანი და სკამ-ტაბაკი,

ჰქონდა ენა...

(პელაზგი თუ იყო ღაზი.)

და ისმოდა მთელ მილეთში –

ტკბილ კოლხური ღაპარაკი.

1965

მიწა – მზის გათლილი ჩონგურია

სმა არ გაუღია ქარს და ქაოსს
და ცას ვარსკვლავების
ქონგურიანს,

მთვარის ყურთბალიშზე სძინებია.

მიწა –

მზის გათლილი ჩონგურია,

ურიცხვი გზები კი –

სიმებია.

1965

* * *

ათასეულ წლის იქითაც,
კოლხი ვენახს არწყულებდა
ნარწევს ხელით.

და ჯარგვალში ჰქონდა ღვინო,
ხერკე,

ჭური.

შემოდგომით ცის და მთვარის
საწნეხელი –

ივსებოდა ყურძნითა და
ვარსკვლავების ხეჭეჭურით.

1968

**ომერ ფაშას თავდასხმა
სამეგრელოზე
(1855)**

ბედაურზე ადკაზმული,
შავ ჩოხაზე ქამარ-ხანჯლით,
ნაბდითა და ყაბალახით,
ურიცხვ სპას რომ წინ მიუძღვის
და უელავს ხელში ხმალი!
– ლეკია თუ ასურია?
– არა, ჩემო!

ჭაეჭავაძის ასულია,
სამეგრელოს დედოფალი.

1968

გამოდის მთვარე, ვითარცა მნათი

(ვარიანტი)

ხელთ ელვის ჯოხით,

შავი ღრუბლის შავ ანაფორით,
გამოდის მთვარე, ვითარცა მნათე,
და ღამის ტაძარს ღოცვებით აღებს.

სიშორის ჯაჭვზე ჰკიდია ცის

ვეება ჭადი –

განათებული ვარსკვლავების –

მირიად სანთლით.

1974

9 აპრილი, 1989

(ვარიანტი)

საქართველოვ –

ჩემო დედა!

გეყო ტირილი და გლოვა.

რა უუყოთ რომ ჯერ არ ჩანან,

მაგრამ, მალე ერთად მოვა:

სიხარულის ზღვა

და ჩხანა.*

1989

* ჩხანა – (მეგრ.) მზიანი დღე.

ისევ ვაჟას წყაროსთან

ღულის ჭაღიდან გადმოსული –
ეს კაცი გვარად სადურია,
რომელსაც „ვაჟას წყარო“
ყვარებია.

ეს მთა –
ხევსურული ფანდურია,
სამი ბილიკი –
ზედ გაბმული ღარებია.

1967

* * *

მზე როცა ჩავა დასალიერში,
შიშველი მოვარე ნათელს
გადაშლის
და სამყოფელს ღამის მიაგნებს.
მერე ჩაწვება მოქათათე
ღრუბლის საბანში
და ვარსკვლავების რიკულიან
ზეცას იაკვნებს.

1975

მთვარის ქოში

ცხრათავიან ვეშაპივით –
ცად ღრუბელი აიგრანა,
აღბათ ღამის ცხოვრობს
ქოხში.

მწუხრს გზად ცალი დაუკარგავს
და აცვია მთვარის თეთრი
ცალი ქოში.

1969

* * *

ღელვის მშვილდს კვლავ მოზიდავს,
ახლავს ალღო მოისრის,
ნაპირთან იკამათებს...
და ზღვა ზვირთთა კამათლებს,
შიშველ სანაპიროზე –
ხელუკუღმა მოისვრის.

1987

მკვდრის მზე

სასაფლაოზე მკვდრის მზე –
საწყალი თვალებით
მიმზერს.

1999

სარჩევი

შესავალი.....	5
*** (წარსულის დიდო მემატიანევი).....	25
კოლხეთის ისტორია.....	26
ქრისტე-ღერწი.....	27
დედამიწა.....	28
*** (მარადისობის საცრით გაცრილი).....	29
*** (წვემოშვებული ერთი ღრუბელი).....	30
*** (პონტოს ზღვა გახლავთ ისტორია)....	31
ღაზელი.....	32
სიკვდილს ვეჩვევით ყოველდღიურად.....	33
სული ნაზარეველის.....	34
თმაგაბურძნგენილ ქარიშხალს.....	35
ქართული ასოები.....	36
*** (დღე და ღამე გაყრილან და...).....	37
*** (ელვის ჭიხვინით...).....	38
*** (ელვის მხურვალ ხელს მიწვდის).....	39
ერეხეთი, ნიბრი, ური.....	40
*** (ღრუბლების შავ გიგანტებს).....	41
მიწად და ზეცად.....	42
*** (შენს მეაკვნე აიასთან).....	43
დედაბოძია დედამიწა.....	44
ფიჩორი.....	45

*** (გამთენიისას თეთრით მოსილი).....	46
*** (სიცოცხლე...)	47
მარტვილში.....	48
*** (ანაფორა ჩაუცვამთ...).....	49
შურიგე!.....	50
პაპანწყვილე.....	51
სამოცი	52
ჩემი ფილოსოფია.....	53
*** (ზღვა სულ უნდა ღელავდეს...).....	54
გზა და გზა.....	55
*** (უფლისგან მონათლული).....	56
*** (ვარიანტი).....	57
*** (სხედან ცაში ღმერთები).....	58
წუთისოფელი.....	59
*** (მოვარდნილი ქარიშხალი).....	60
*** (ცის თუ მიწის პირიდან).....	61
შუქად გამოიკვირტა.....	62
სანამ შენ მეგულები.....	63
გიღგამეში	64
*** (პარას ჭალაში დგანან ძენწები).....	65
*** (აჰა...).....	66
*** (დედა არა ჩანს...).....	67
ბროწეულის ხე სასაფლაოსთან.....	68
*** (ზღვისპირ ანთია კოცნის კოცონი).....	69

*** (დღე და ღამე კი ერთად ბუდობენ)....	70
ჩემო სულო საწყალო.....	71
*** (ელვა ისე იღრინება).....	72
*** (ნასახლარზე ხელდაკრეფით).....	73
*** (ბალახის ღერებს ამოყვება სული)....	74
*** (ოცი საუკუნის მერეც...).....	75
ვით ჰეროსტატეს.....	76
*** (მზე კი თავისთვის ამბობს სინათლეს).....	77
შუა ხორგის სასაფლაო.....	78
*** (ყოფილა სათარეშო).....	79
ვით დიოგენე.....	80
არის მცირე მოსაცდელი.....	81
ეგრისის მთებში.....	82
აქცია.....	83
ერთადერთმა რუსთაველმა.....	84
სიმყუდროვეში მდგარმა ქუხილმა.....	85
სამყარო ესე მეცოტავება.....	86
საჩინო ბარათაშვილი.....	87
*** (ჩვენსკენ ჩუმად რომ მოიტყორცნება).....	88
შეყვარებული იყვნენ ღმერთებიც.....	89
*** (წუთისოფელი ისე ირევა).....	90
ღღეებს იზოგავ.....	91

*** (მზე).....	92
*** (რუსთაველის მზის გადგას გვირგვინი).....	93
*** (ჩემი მზითმოსილი დღეები.....	94
*** (სიშორისა და სიცივის).....	95
ნიჭი.....	96
*** (შუბლმჭმუნვარე და წელში მოსრილი).....	97
*** (სადღაც მიღმიურ ღამის ნაპირთან).....	98
*** (მივიწყებული ზამთრის ბაღები).....	99
სიყვარული ვითარცა ქვაბი.....	100
ოცნება.....	101
*** (აქ...).....	102
მთაწმინდისაკენ გაურბის მზერა.....	103
ბაყათარი და თარხანი.....	104
*** (ქართ გაბანჯგლულ ზღვას...).....	105
*** (ცისკენ ილტვიან შენი ლექსები).....	106
*** (ათასწლეულთა ნისლით დაფარულს).....	107
*** (ასეა ოდით).....	108
*** (მიწყდება ფიქრში ზურნის ჩხავილი).....	109
*** (ბნელი ღამიდან გარდმოსვეწილი).....	110

ხვამლს და უქიმერიონს.....	111
*** (მწუხრის ციციქნა ვარსკვლავები).....	112
მზე ისევ ჩუმად დადის წარსულში	113
ლომი დოღბაია.....	114
*** (გაზაფხულზე აღუჩები).....	115
როდესაც სიკვდილს დავაპირებ	116
*** (ცაში ამაღლებულ დღეებს).....	117
სამეგრელოს დაღაშქრება	118
*** (ცის ღამაში აკვარელი).....	119
*** (მაშინ სხვა იყო).....	120
*** (ვით ინდურ ხურმას).....	121
*** (აღრე სხვა იყო...).....	122
*** (როცა იგემა ცნობადის ხის...).....	123
არაფრის შიში.....	124
*** (ვარსკვლავების სადღეგრძელო).....	125
*** (აწვეული დღევის საყელო).....	126
*** (შურით და ღვარძლით შეკერილებს).....	127
*** (გამოიდარებს).....	128
*** (ვითარცა ბაწარაული).....	129
*** (სიბნელე ჩამდგარ პარას ჭკალაში).....	130
*** (სადღაც სიმყუდროვეში).....	131
უცხო ღანდი	132
*** (ქერუბიმს გამოქცეულმა).....	133
*** (ნიანგს ბებერი მენავე).....	134

*** (სადღაც მიყავდით ვნებას).....	135
*** (სიმყუდროვით და სავსე სინათლით)	136
*** (მკრთალად მჟუტავი სიხუმის სანთლით).....	137
*** (ღამე ქაცვია მწყემსივით).....	138
*** (მნახა და ნაპირს მოაწყდა).....	139
*** (შუაღამემ მოულოდნელად).....	140
*** (ყალყზე მდგარი ზვირთები).....	141
ძნელია ეგრისელობა.....	142
*** (გავარდა მესი).....	143
სინარნარე კოლხური ენის.....	144
*** (ელვის კუდება ღრუბლები).....	145
*** (ელვა, ვითარცა ცეცხლის ფრინველი).....	146
კოლხეთის და ქიმეთის.....	147
*** (მზე ღრუბლის შავ ხელს იფარებს).....	148
ვუხმობ რუსთაველს და დანტეს.....	149
სკილასა და ქარიბდას.....	150
*** (მოდგება გრძნობა მორევით).....	151
*** (მთვარე ღრუბლებს თავს აფარებს)...	152
უშგულში.....	153
*** (ბაბილონის ძველ გოდოლთან).....	154
*** (ქათქათა, ვითარცა მანდილი).....	155

*** (ფრთებს დაკეცავენ როცა აფრები)....	156
კოლხური და სანკრისტული.....	157
*** (ვითარცა ადრე).....	158
გუბაზ მეფის ნაშიერი.....	159
*** (უამი წამით არ ჩერდება).....	160
ასი წლის მოლოდინი.....	161
*** (თმაგაშლილი ზვირთები).....	162
ცა ვარსვლავებით გადაბუგული	163
აქსიომა	164
*** (ამოვარდა და ქარიშხალმა).....	165
ცხოვრება და ენგურია	166
*** (იგი სიცოცხლის მეზობლად სახლობს).....	167
*** (წარსულიდან მოსული)	168
თურქებს და არაბებს.....	169
სოფელ უდემი	170
ალერტის ხატი.....	171
გვარი – დოლბაია.....	172
ოსირის და ისიდას.....	173
*** (სიჩუმის ქვაბიდან აშეებული).....	174
ბინესი	175
*** (ვარსკვლავები კი ტიტველ-შიშველი) 176	
*** (მძინარე ღამის ოკეანეში).....	177

*** (ჯანლად მისდევდა გრიგალს გრიგალი).....	178
მწოლიარე ლექსები.....	179
გათენება.....	180
კოლხური ენა.....	181
პირამიდების ტექსტები.....	182
აიეტიდები.....	183
ტყაშმაფა და ოჩოკოკი.....	184
კილხაც, კოლხაც, კოლხეთია.....	185
*** (ქაოსიდან მოსულებმა).....	186
*** (ამ ქვეყნად გენიოსები).....	187
გოჯის ციხესთან.....	188
მერესი.....	189
ვარსკვლავების სასაფლაოზე.....	190
*** (სხვა სამყაროდან).....	191
დამეული თბილისი.....	192
აღსარება.....	193
დამის ლიტანია.....	194
ეს კოლხეთია.....	195
*** (ელვის ნაკვალევს გაუყვება).....	196
ყაყაჩოები ქართლში.....	197
მრავალწერტილთა ჯებირი.....	198
ადამის ძეთა.....	199
ხმები კოლხური.....	200

*** (გმირთა სულებით დასახლებული).....	201
ფსალმუნი.....	202
*** (ვარსკვლავებითა და მთვარით).....	203
*** (რა არის სიცოცხლე).....	204
*** (სიმყურდროვეში...).....	205
*** (მძიმეა მაგრამ...).....	206
*** (თვალი მარადის მადლა უჭირავს).....	207
*** (შორეთს მიკარგული მითებიდან).....	208
სახინოში.....	209
სამეგრელო – 1885.....	210
*** (მირიადი წელი არის).....	211
ოდაბადე.....	212
*** (უფლის თვალიდან...).....	213
*** (უწყალოდ...).....	214
*** (გარიანტი).....	215
XIII საუკუნის ვენეციური რუკები.....	216
ვარსკვლავების ოქროს მესრებით.....	217
*** (არმაზის დიდ სამარხში).....	218
ანიდან – ჰოემდე.....	219
ნუში.....	220
*** (აღბათ მალე...).....	221
*** (ცის როდინში ნაყავს დილა).....	222
მზაკვრობა, როგორც ბოლოქანქარა.....	223
მედვა.....	224

*** (დილას...)	225
*** (ცის უდაბნოში მარტოკა მავალ).....	226
ცაა – ღმერთთა სასაფლაო	227
ყვავ-ყორნები	228
ცა.....	229
8000	230
მიწა – მზის გათლილი ჩონგურია	231
*** (ათასეულ წლის იქითაც).....	232
ომერ ფაშას თავდასხმა სამეგრელოზე – 1855.....	233
გამოდის მთვარე, ვითარცა მნათე.....	234
9 აპრილი, 1989.....	235
ისევ ვაჟას წყაროსთან	236
მზე როცა ჩავა დასალიერში.....	237
მთვარის ქოში.....	238
*** (ღელვის მშვილდს კვლავ მოზიდავს).....	239
მკვდრის მზე.....	240

ვაჟა ეგრისელი

კოლხური უსალმუნები

100 ტომად
ტომი 68

VAZHA EGRISELI
“KOLKHURI PHSALMUNEBI”
ONE HUNDRED VOLUME
VOLUM 68

გამომცემლობის
რედაქტორი – ნინელი კოღუა
მხატვარი – სპარტაკ ცინცაძე
მხატვრული რედაქტორი – ირაკლი უშვერიძე
ტექნიკური რედაქტორი – ნანა ღუმბაძე
კორექტორი – ელენე ალექსანდრია
კომპიუტერული
უზრუნველყოფა – ნანა და დათო ყანდაშვილები

გამომცემელი – ზვიად გვალია

ფასი 20 ლარი

თბილისი
2020

გამომცემლობა „უნივერსალი“

თბილისი, 0186, ა. ჯორჯიანი ქ. №4. ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal505@gmail.com; gamomcemlobauniversal@gmail.com